

www.vulkani.rs
office@vulkani.rs

Naziv originala:
Rabindranath Tagore
THE GARDENER (মালত্রুচ)
GITANJALI (গীতত্রুজলি)

Ovo delo deo je svetskog javnog knjiŕevnog dobra.
Copyright © 2022 za ovo izdanje Vulkan izdavaštvo

ISBN 978-86-10-04547-5

Ova knjiga štampana je na prirodnom recikliranom papiru od drveća koje raste u održivim šumama. Proces proizvodnje u potpunosti je u skladu sa svim vaŕećim propisima Ministarstva ŕivotne sredine i prostornog planiranja Republike Srbije.

RABINDRANAT
TAGORE

GRADINAR

PEVAČEVE
ŽRTVE

Preveo David S. Pijade

VULKAN
IZDAVAŠTVO

Beograd, 2022.

GRADINAR

1

Sluga

Sažali se na svog slugu, kraljice!

Kraljica

Svečanost je prošla i sve su me sluge ostavile. Šta ćeš ti tako dockan?

Sluga

Pošto si druge otpustila, došao je moj čas.

Došao sam da te pitam šta ima tvoj poslednji rob još da uradi.

Kraljica

Šta možeš da očekuješ ovako pozno?

Sluga

Učini me gradinarom svoga cvetnjaka.

Kraljica

Kakva ludost!

Sluga

Hoću da napustim svoj stari posao.

Baciću mač i koplje u prašinu. Ne šalji me više na daleke dvore; ne kreći me u nove pobeđe. Učini me gradinarom svoga cvetnjaka.

Kraljica

Koje bi ti bile dužnosti?

Rabindranat Tagore

Sluga

Da te služim u dokolici.

Održavaću svežu travu na tvom putu, kojim jutrom šećeš i gde sumorno cveće pri svakom tvom koraku klicanjem pozdravlja stopala tvoja.

Ljuljaću te na ljuljašci u hladu saptaparne, kroz čije će se lišće probijati ran mesec da celiva rub haljina tvojih.

Puniću ti mirisnim uljem kandilo kraj postelje i čudnim ću ti slikama šarati podnožje pastom od šafrana i sandala.

Kraljica

A kakva će ti biti nagrada?

Sluga

Da smem držati tvoje šačice male kao nežne lotosove pupoljke, i preko članka nogu tvojih navlačiti cvetne lance; da ti smem tabane obojiti crvenim sokom ašokovog cveta i poljupcima otrti trun prašine, koji na njima možda još okleva.

Kraljica

Slugo moja, tvoja je molba uslišena, bićeš gradinar moga cvetnjaka.

2

„Pesniče, veče se primiče; tvoja kosa sedi. Čuješ li u svojim osamnim mislima poruku drugoga sveta?“

„Veče je“, reče pesnik, „pa oslušujem, jer me neko može zvati sa sela iako je dockan.

Bdim: da li se mlada, bludna srca nalaze, da li dva para čežnjivih očiju prose svirku, koja bi prekinula njihovo ćutanje i za njih govorila.

Ko bi tkao njihove vrele pesme ako bih ja sedeo na obali života i posmatrao smrt i drugi svet?

Večernjača nastaje.

Tinjanje pogrebne vatre umire lagano na nemoj reci.

Šakali urliču u horu sa dvora opustele kuće, pri svetlosti umornoga meseca.

Kada bi neki putnik ostavio svoj dom i došao da probdi noć i pog-nute glave osluškuje žubor sutona, ko bi mu na uho šaputao tajne života ako bih ja zatvorio svoja vrata i hteo da se oslobodim zemaljskih veza?

Šta mari što moja kosa sedi.

Ja sam uvek toliko mlad i toliko star koliko i najmlađi i najstariji u tom selu.

Jedni se osmejkuju slatko i prosto; jedni lukavo namiguju očima.

Jedni imaju suza koje naviru u pò bela dana, a drugi suza koje se kriju u tami.

Svima sam njima potreban, zato nemam vremena da lupam glavu o onome što će tek biti.

Sa svima sam podjednako star; šta mari onda što moja kosa sedi?“

3

U zoru bacih svoju mrežu u more.

Iz mračnih dubina izvukoh stvari čudnovatoga izgleda i retke lepote – jedne su ličile na osmehe, jedne su sjale kao suze, a jedne su bile rumene kao obrazi u neveste.

Kada se vratih doma sa bremenom svoga dana, seđaše moja draga u vrtu i kidaše lenjo listiće nekoga cveta.

Oklevao sam neko vreme, i onda joj položih pred noge sve što ulovih, pa čekah mirno.

Pogled joj pade na to, i ona reče: „Kakve su ovo čudnovate stvari? Ne znam čemu mogu da koriste!“

Ja priklonih stidljivo glavu, pa pomislih: „Za sve to se nisam borio, niti sam kupio na trgu; to nije pravi dar za nju.“

I onda stadoh da bacam celu bogovetnu noć jedno po jedno na ulicu.

U zoru dođoše putnici, pokupiše sve i ponesoše u tuđe zemlje.

4

Ah, zašto sagradiše dom moj na ulici prema trgu?
Oni pristaju sa svojim natovarenim barkama kod mojih drveta.
Dolaze i odlaze i putuju kako im drago.
Ja sedim i gledam, a život mi izmiče.
Oterati ih ne mogu. I tako mi dani prolaze.
Noću i danju odjekuju njihovi koraci pred mojim vratima.
Uzalud vičem: „Ne poznajem vas.“

U jednima osećaju poznanike moji prsti, u drugima moje nozdrve;
čini mi se da ih krv u mojim žilama poznaje, a mnogi su opet poznati
snovima mojim.

Ne mogu da ih oteram. Vičem ih i govorim: „Neka uđe u dom moj
kome je god drago. Da, uđite!“

U zoru odjekuju zvona na hramu.
Oni dolaze sa kotaricama u rukama.

Noge su im rumene kao ruže. Rana svetlost sutona počiva na li-
cima njihovim.

Da ih oteram ne mogu. Vičem ih i govorim: „Uđite u vrt moj da
berete cveće. Hodite!“

U podne odjekuje goč na dvorskoj kapiji.

Ne znam zašto oni ostavljaju svoj posao i zastaju pored moje ograde.
Cveće im je u kosi blede i uvelo. Zvuci u frulama njihovim drhte.

Oterati ih ne mogu. Vičem ih i govorim: „U senci mojih drveta
sveže je. Dođite, prijatelji!“

Noću u šumama zriču zrikavci. Ko je to što prilazi lagano mojim
vratima i tiho kuca?

Rabindranat Tagore

Jedva razaznajem lice, ne čuje se glas, tišina neba pokriva sve.
Oterati svog nemog gosta ne mogu. Gledam mu u lice kroz mrak,
i sati snevanja nižu se pred mojim očima.

5

Nespokojan sam. Žudim za dalekim stvarima.
Duša moja bludi u čežnji da dodirne rub tamne pučine.
O veliki drugi svete, o plahoviti doziv tvoje frule!
Zaboravljam, zaboravljam uvek da nemam krila za letenje, da sam
prikovan za ovo parče zemlje za večita vremena.

Budan sam i pun žudnje; tuđinac sam u tuđoj zemlji.
Tvoj dah dopire do mene i došaptava mi nemoguće nade.
Tvoje su reči prisne mome srcu, kao njegove.
O mête u daljinama, o plahoviti doziv tvoje frule!
Zaboravljam, zaboravljam uvek da ne poznajem puta, da nemam
krilatoga hata.

Nespokojan sam, putnik sam u svom srcu.
U senčanoj magli oklevajućih časova, kakvo je silno tvoje priviđe-
nje u plavetnilu nebesnom!
O najdalji kraju, o plahoviti doziv tvoje frule!
Zaboravljam, zaboravljam uvek da su sva vrata zatvorena u kući u
kojoj boravim sam.

6

U kavezu je bila pitoma ptica, slobodna ptica bila je u gori.

Kada je došlo vreme, susretoše se; tako je hteo usud.

Slobodna ptica peva: „O, draga, vinimo se u goru.“

Ptica u kavezu cvrkuće: „Hajde da živimo zajedno u kavezu.“

Slobodna ptica reče: „Gde je prostora za rešetkom da se rašire krila?“

„Avaj“, vapije ptica u kavezu, „gde ću se u oblacima odmarati bez šipke?“

Slobodna ptica kliče: „Miljeno moje, otpevaj mi pesme dubrava.“

Ptica u kavezu veli: „Sedi do mene, da te naučim govoru mudraca.“

Šumska ptica kliče: „Ah, ne, ne! Pesme se ne mogu nikada naučiti.“

Ptica u kavezu veli: „Teško meni, zaboravila sam pesme dubrava.“

Njihova je ljubav žarka, puna žudnje; ali one ne mogu nikada da lete krilo uz krilo.

Kroz rešetku na kavezu gledaju se i uzalud trude da se upoznaju.

Lepršaju čežnjivo krilima svojim i pevaju: „Hodi bliže, drago moje!“

Slobodna ptica kliče: „Ne ide, strah me zatvorenih vrata na kavezu.“

Ptica u kavezu cvrkuće: „Avaj, krila su mi iznemogla i mrtva.“

7

O, majko, knežević će proći jutros pored naših vrata – otkud mogu da pazim na posao svoj?

Kaži mi kako da opletem vitice svoje; kaži mi kakve haljine da obučem?

Zašto me gledaš tako čudno, mati?

Znam dobro da neće nijednom pogledati u moje prozore; znam, u magnovenju će iščeznuti ispred mojih očiju; samo će poslednji zvuk svirale uzdišući dopirati do mene iz daljine.

Ali će mladi knežević proći pored naših vrata, i ja hoću da obučem što najlepše imam za taj čas.

O, majko, mladi je knežević prošao pored naših vrata, i jutarnje sunce obasja njegova kola.

Ja odvratih veo sa svoga lica, otkinuh ogrlicu od rubina sa svoga vrata i bacih mu je na put.

Zašto me gledaš tako čudno, mati?

Znam dobro da ogrlicu svoju nije podigao; znam da su je točkovi smrvili i ostavili crveni trag u prašini, da niko ne zna šta je bio dar i kome je bio namenjen.

Ali je mladi knežević prošao pored naših vrata, i ja sam mu bacila nakit sa nedara svojih na put.

8

Kada se ugasio žižak kraj postelje moje, probudih se sa ranim pticama. Sedela sam kraj otvorenog prozora sa svežim vencem u raspletanoj kosi.

Mladi putnik je dolazio putem u ružičastoj jutarnjoj magli.

O vratu je nosio niz bisera, i sunčevi zraci padahu na njegovo teme. Kod mojih vrata zastade i zapita živo: „Gde je ona?“

Od stida ne bejah u stanju da kažem: „*Ona* to sam ja, mladi putniče, *ona* to sam ja.“

Bio je suton, i žižak ne beše još upaljen.

Ne misleći ništa, plela sam kosu svoju.

Mladi putnik dođe na kolima svojim, u žaru sunca na zalasku.

Konji su mu bili u peni, i haljine njegove pokrivala je prašina.

On pride mojim vratima i zapita umornim glasom: „Gde je ona?“

Ophrvana stidom, nisam mu mogla reći: „*Ona* to sam ja, umorni putniče, *ona* to sam ja.“

Aprilska je noć. U mojoj sobi gori žižak.

Tiho poduhuje jug. Kreštavi papagaj već spava u kavezu.

Jelek je moj boje paunove guše, a moj je ogrtač zelen kao mlada trava.

Sedim na podu kraj prozora, i pogled mi luta napuštenom ulicom.

Kroz tamnu noć ne prestajem da pevušim: „*Ona* – to sam ja, očajni putniče, *ona* – to sam ja.“

9

Kada noću pođem na sastanak, ptice ne pevaju, vetar se ne miče, kuće stoje u dva reda i ćute.

Samo prstenovi na mojim nogama oglašavaju se pri svakom koraku, i mene je stid.

Kada sedim na svome čardaku i osluškujem njegove korake, ne šumi lišće na drveću, u reci miruje voda kao mač na kolenima uspavanog stražara.

Samo moje rođeno srce pomamno kuca – ne znam kako da ga umirim.

Kada mi dragi dolazi i seda do mene, kada mi telo drhti i očni mi se kapci sklapaju, noć postaje crna, vetar gasi žižak, a oblaci navlače preves preko zvezda.

Samo drago kamenje na mojim nedrima blista i svetli. Ne znam kako da ga sakrijem.

10

Nevesto, ostavi rad. Oslušni, gost je došao.
Čuješ li kako tiho trese lanac na vratima?
Pazi da prstenovi na nogama tvojim ne zvekeću jako, da ti korak ne prenamagli kada mu pođeš u sretanje.
Nevesto, ostavi svoj posao. Veče dođe, sa njime gost.

Ne, nije to vetar utvara, nevesto, ne boj se.
Pun je mesec u aprilskoj noći. Senke su blede u dvoru; nebo je gore svetlo.
Navuci veo preko lica, ako drukčije ne možeš; ponesi žižak vratima, ako se bojiš.
Ne, to nije vetar utvara, nevesto, ne boj se.

Ne prozbori ni reči s njim, ako si stidljiva; odstupi od vrata kada ga susretnoš.
Ako te zapita, možeš, ako ti je drago, da spustiš nemo pogled svoj.
Neka narukvice tvoje ne zvekeću kada ga uvedeš u sobu sa žižkom u ruci.
Ne prozbori ni reči s njim, ako si stidljiva.
Nisi li još dovršila svoj posao, nevesto? Oslušni, gost je došao.
Nisi li zapalila svetiljku kod krava?
Nisi li spremila kotaricu sa žrtvama za večernju službu?
Nisi li crveni znak sreće stavila na svoje teme i opremila se za noć?
O, nevesto, čuješ li, gost je došao.
Ostavi svoj posao!

11

Kakva si da si, dođi; ne oklevaj pri oblačenju.

Neka ti je i kosa raspletena, i razdeljak zamršen, i jelek otpučen, šta to mari.

Kakva si da si, dođi; ne oklevaj pri oblačenju.

Dođi hitrim koracima po travi.

Ako rumenila s tvojih nogu nestane, jer je rosa pala, ako se prstenovi oko tvojih nogu rašire, ako biser poispada iz tvoje grivne, šta to mari.

Dođi hitrim koracima po travi.

Gle, oblaci se na nebu gomilaju.

Jata ždralova doleću sa dalekih obala, i vetar duše na mahove preko pustinje.

Preplašena marva beži pojatama u selu.

Gle, oblaci se na nebu gomilaju.

Zalud užičeš žižak na stolu radi svoga gizdanja – drhti i gasi se na vetru.

Ko vidi da na kopcima tvojim nema crnila? Oči su tvoje tamnije od tmurnih oblaka.

Zalud užičeš žižak na stolu radi svoga gizdanja – drhti i gasi se.

Kakva si da si, dođi; ne oklevaj pri oblačenju.

Ako venac za kosu tvoju nije još ispleten, šta mari; ako lančić oko tvoga lakta nije zapučen, neka ga.

Nebo je pokriveno oblacima – pozno je.

Kakva si da si, dođi; ne oklevaj pri oblačenju.

12

Ako hoćeš da budeš jednom vredna i da napuniš svoj krčag – o, dođi, dođi na moje jezero.

Voda će se pripiti uz tvoje noge i izbrbljati svoju tajnu.

Po pesku je pala svežina kiše koja ide, oblaci se nagli nad modrim linijama drveta kao bujna kosa nad tvojim obrvama.

Ritam tvojih stopala, koji dobro poznajem, udara me u srce.

O, dođi, dođi na moje jezero, ako moraš da napuniš svoj krčag.

Ako hoćeš besposlena da bezbrižno sediš, dok ti voda nosi krčag – o, dođi, dođi na moje jezero.

Padina se zeleni i divljega je cveća bezbrojno.

Misli će tvoje izletati iz tvojih tamnih očiju kao ptice iz svojih gnezda.

Preves će ti spasti na stopala.

Dođi, o, dođi na moje jezero, ako hoćeš da sediš besposlena.

Ako si sita igre pa hoćeš da se zagnjuriš u vodu – o, dođi, dođi na moje jezero.

Ostavi na obali plavi ogrtač, plava će te voda ogrnuti i pokriti.

Talasi će se propinjati da ti ljube vrat, da ti na uho šapuću.

Dođi, o, dođi na moje jezero, ako hoćeš da se zagnjuriš u vodu.

Ako moraš u bezumlju da skačeš u svoju smrt – o, dođi, dođi na moje jezero.

Jezero je moje sveže a bezdano.

Crno je kao san bez snova.

Gradinar

U dubinama njegovim isto su i dani i noći, a pesme su ćutanje.
Dođi, o, dođi na moje jezero, ako hoćeš da utoneš u svoju smrt.

13

Ne moljah ni za šta, stajah samo na ivici šume, za drvetom.
Još uvek bejaše čežnje u očima praskozorja i rose u vazduhu.
Lenja para vlažne trave visila je nad zemljom u tananoj magli.
Videh te pod smokvom gde muzeš kravu rukama nežnim i svežim
kao maslo.
I ja zastadoh nem.

Ne izustih ni reči. Samo je ptica nevidljiva pevala u ševaru.
Mango je rastresao svoj cvet po drumu, i pčela je za pčelom doletala.
Na drugoj obali jezera stajale su vratnice hrama Šivinog širom otvo-
rene, i pobožni ljudi započеше svoje pesme.
Sa vedrom u krilu videh te gde muzeš kravu.
Ja sam još uvek čekao sa svojim praznim krčagom.

Ne pridoh ti.
Nebo se probudi od jeke goča na hramu.
Prašina se podiže drumom pod kopitima marve koju su gonili.
Žene se vraćahu s reke sa krčazima na bedru u kojima je voda klo-
kotala.
Tvoje su grivne zveketale, i krčag se u peni prelivao.
I jutro minu, a ja ti ne pridoh.

14

... Tek što je podne minulo, krenuh drumom, ne znam zašto, dok su grane bambusove šuštale na vetru.

Senke su padale i opruženih ruku mašale se stopala svetlosti koja je žurila.

Koeli sustaše od pevanja.

Išao sam drumom, ne znam zašto.

Kolibu kraj vode pokrio je hlad drveta koje se nad njom nagnulo. Jedna je marljivo vršila svoj posao, i iz ugla se čula svirka njenih narukvica.

Pred tom sam kolibom stajao, ne znam zašto.

Uzana vijugava staza preseca mnoga polja posejana gorušicom i mnoge mangove šume.

Prolazi pored seoskoga hrama i trga na reci.

I ja zastadoh kod te kolibe, ne znam zašto.

Bilo je pre mnogo godina, jednog vetrovitog dana u martu – šapat proleća bio je ispunjen čežnjom i cvetovi su manga padali u prašinu.

Voda se kovrčila i skakutala i lizala kotao na stepenicama gde pri-staju barke.

Ja mislim na onaj vetroviti martovski dan, a ne znam zašto.

Senke postaju dublje, i marva se vraća svojim torovima.

Svetlost je siva na usamljenim livadama, i seljaci čekaju skelu na obali.

Lagano se vraćam svojim putem, ne znam zašto.

15

Jurim kao što u hladu šumskom juri bizam koji je pomahnitao od svoje sopstvene vonje.

Noć je kao u polovini maja, vetrić poduhuje s juga.

Idem i gubim svoj put; tražim što ne mogu postići, a postižem što ne tražim.

Iz moga srca izvire i igra slika moje sopstvene čežnje.

Svetla pojava se rasplinjuje.

Pokušavam da je zadržim, ali mi izmiče i zavodi me.

Tražim što ne mogu postići, a postižem što ne tražim.

16

Ruke nam se obavijaju, oči nam se upijaju: tako počinje povest naših srdaca.

Noć je u martu, mesečina svetli; vetar nosi slatki miris kane; moja svirala leži na zemlji zanemarena, a tvoj je cvetni venac nedovršen.

Ljubav ova između tebe i mene prosta je kao pesma.

Tvoj preves boje šafrana opija mi oči.

Venac jasminov koji si isplela za me ispunjuje mi srce drhatom kao hvala.

To je igra davanja i odricanja, otkrivanja i ponovnog skrivanja; nešto osmeha i sasvim malo stidljivosti, i poneka tek slatka besciljna kavga.

Ljubav ova između tebe i mene prosta je kao pesma.

Nikakve tajne izvan današnjice; nikakve borbe oko nemogućeg; nikakve senke iza ljupkosti; nikakvo pipanje u dubinama tame.

Ljubav ova između tebe i mene prosta je kao pesma.

Mi ne lutamo iz reči u večito ćutanje; ne podižemo ruke svoje u prazninu za stvarima izvan nade.

Zadovoljni smo onim što dajemo i onim što dobijamo.

Nismo iscedili i poslednju kap radosti, da iz nje pravimo vino patnje svoje.

Ljubav ova između tebe i mene prosta je kao pesma.

17

Žuta ptica peva na njenim drvetima i srce moje igra od radosti.
Oboje živimo u istome selu, a to je cela naša iskra radosti.
Njena dva ljubljena laneta dolaze u hlad našega vrta da pasu.
Kada zalutaju u naše ječmište, ja ih uzimam u naručje svoje.
Naše se selo zove Kandžana, a reku našu zovu Andžana.
Moje ime zna celo selo, a njeno je Randžana.

Nas razdvaja samo *jedno* polje.
Pčele koje imaju košnice u našem zabranu traže meda u njenom.
Cveće bačeno sa njenog ukotvišta snosi reka u naša kupališta.
Kotarice sa suvim cvetovima kuzma donose sa njihovih polja na
naš trg.
Naše se selo zove Kandžana, a reku našu zovu Andžana.
Moje ime zna celo selo, a njeno je Randžana.

Ulica koja zavija njenoj kući miriše u proleće od mangova cveta.
Kada njen lan sazri za žetvu, cveta konoplja na našim poljima.
Zvezde koje se osmehuju na njenu kolibu šalju isto tako i nama
svoj drhtavi pogled.
Kiša koja preplavljuje njenu čatrnju veseli našu kadamovu goru.
Selo se naše zove Kandžana, a reku našu zovu Andžana.
Moje ime zna celo selo, a njeno je Randžana.

18

Kada sestre pođu na vodu, prolaze ovuda i obe se osmehuju.

Mora da su primetile da se neko krije iza drveta kad god one pođu na vodu.

Obe sestre šapuću između sebe kad ovuda prolaze.

Mora da su pogodile tajnu nekoga koji se krije iza drveta kad god one pođu na vodu.

Njihovi se krčazi odjednom zaljuljaju, i voda se presipa kad ovuda prođu.

Mora da su pogodile da besno udara srce nekoga koji stoji iza drveta kad god one pođu na vodu.

Obe se sestre pogledaju kad prođu ovuda i osmehnu se.

Kikot njihovih hitrih nogu unosi zabunu u mišljenje nekoga koji stoji iza drveta kad god one pođu na vodu.

19

Išla si obalom sa punim krčagom na svome bedru.

Zašto si brzo okrenula lice i potražila me okom kroz drhtavi preves?

Ovaj svetli pogled iz mraka obuze me kao lahor koji šalje jezu kroz talasavu vodu i klizi ka hladovitoj obali.

Došao je k meni kao večernja ptica koja proleće kroz mračnu sobu od jednog prozora ka drugome i gubi se u noći.

Ti si kao zvezda skrivena za humovima, a ja sam prolaznik na drumu.

Ali zašto si zastala i pogledala me u lice kroz preves dok si išla obalom sa punim krčagom na bedru?

20

Iz dana u dan on dolazi i odlazi.

Idi, draga, i daj mu jedan cvet iz moje kose.

Ako te upita ko te je poslao, preklinjem te, ne kaži mu ime moje –
jer on samo dolazi i odlazi.

Eno gde sedi pod drvetom u prašini.

Napravi mu tamo, draga, sedište od cveća i lišća.

Oči su mu tužne i unose tugu u srce moje.

Ne kaže šta misli; samo dolazi i odlazi.

21

Šta je to privuklo mladoga putnika mojim vratima u sutonu?

Kad god ulazim i izlazim, pored njega prođem i njegovo lice prikuje moj pogled.

Ne znam treba li da mu govorim ili da ćutim. Šta ga je to privuklo mojim vratima?

Mračne su oblačne noći u julu; u jesen je nebo nežnoga plavetnila; proletnji su dani nespokojni kada dune jug.

Njegove su pesme protkane uvek novim melodijama.

Ostavila sam svoj posao, oči mi se zamaglile. Šta ga je to privuklo mojim vratima?

22

Kad minu pored mene brzim koracima, dodirnu me rub njenih haljina.

Sa nepoznatog ostrva jednoga srca zapahnu me iznenada topli dah proleća.

Lepršanje jednog letimičnog dodira teknu me, i u magnovenju se izgubi kao otkinuta liska cveta koju goni vetar.

Na moje srce pade kao uzdah njenoga tela i njenoga srca.

23

Zašto sediš tu i zvekećeš grivnama svojim, zar samo radi igre?
Napuni svoj krčag. Vreme je da pođeš doma.

Zašto mutiš vodu rukama i pogledaš ponekad na ulicu ide li ko,
zar samo radi igre?

Napuni svoj krčag, pa hajde doma.

Jutarnji sati izmiču – tamna voda dalje teče.

Talasi se osmehuju i šapuću jedan drugom, samo radi igre.

Nestalni oblaci skupili se na ivici neba, da se na drugoj strani uzdignu iznad zemlje.

Oklevaju i pogledaju u tvoje lice i osmehuju se, samo radi igre.

Napuni svoj krčag, pa hajde doma.

24

Tajnu svoga srca ne zadrži za se, prijatelju!

Kaži je meni krišom, samo meni.

Ti što se osmehuješ tako ljubazno, šani tiho, moje će te srce čuti,
ne moje uši.

Gluva je noć, dom je nem, ptičja gnezda obavija san. Poveri mi
tajnu svoga srca kroz uzdržane suze, kroz drhtavi osmejak, kroz sladak
stid i jad.

25

„Mladiću, hajde k nama i kaži nam iskreno zašto je ludila u tvojim očima?“

„Ne znam kakvo sam vino pio od divljega maka, što je ovo ludilo u mojim očima.“

„O, sramote!“

„Da, jedni su mudri a jedni ljudi, jedni su oprezni a drugi bezbrižni. Ima očiju što se smeju, i očiju što plaču, a u mojim je očima ludilo.“

„O mladiću, što stojiš tako mirno u senci drveta?“

„Moje su noge sustale od tereta moga srca, zato stojim mirno u senci.“

„O, sramote!“

„Da, jedni idu dalje svojim putem a jedni oklevaju, jedni su slobodni a drugi okovani, a moje su noge sustale pod teretom moga srca.“

26

„Sve što daju tvoje darežljive ruke primam. Inače ne molim ni za šta.“

„Da, da, poznajem te, skromni prosjače, tražiš sve što neko ima.“

„Ako ima za mene koji izgubljeni cvetak, poneću ga u svom srcu.“

„Ali ako ima trnja?“

„Trpeću.“

„Da, da, poznajem te, skromni prosjače, tražiš sve što neko ima.“

„Kada bi samo jednom htela da podigneš svoje ljupke oči k mom licu, moj bi život bio zaslađen i posle smrti.“

„Ali ako bi pogled njihov bio svirep?“

„Pustio bih ga da probode moje srce.“

„Da, da, poznajem te, skromni prosjače, tražiš sve što neko ima.“

„Veruj ljubavi i onda kada zadaje bol. Ne zatvaraj svoje srce.“

„Ah, ne, prijatelju, mračne su tvoje reči, ne mogu ih razumeti.“

„O, dragana, srce je samo tu da se daruje jednom suzom, jednom pesmom.“

„Ah, ne, prijatelju, tvoje su reči mračne, ne mogu ih razumeti.“

„Radost je osetljiva kao kap rose: dok se smeje, već umire. Ali je jad jak i žilav. Pusti ljubav punu jada neka bdi u očima tvojim.“

„Ah, ne, prijatelju, tvoje su reči mračne, ne mogu ih razumeti.“

„Lotos cveta gledajući sunce i gubi sve što ima. Ne bi mogao poneti pupoljke u večitoj zimskoj magli.“

„Ah, ne, prijatelju, tvoje su reči mračne, ne mogu ih razumeti.“

28

Tužne su tvoje pronicljive oči. Ispituju dušu moju kao mesec kada bi hteo da pronikne more.

Razgolitio sam svoj život pred očima tvojim od kraja do kraja, i ništa nisam sakrio ni zadržao. Zato me ne poznaješ.

Da je dragi kamen, mogao bih ga razbiti u stotinu zrnaca i nanizati ogrlicu tebi oko vrata.

Da je cvet, svež i malen i sladak, otkinuo bih ga sa peteljke i ude-
nuo tebi u kosu.

Ali to je srce moje, dragana. Gde su obale njegove, a gde njegovo dno?

Ne poznaješ međe toga kraljevstva i ipak si njegova kraljica.

Da je samo trenutak radosti, on bi procvetao u laki osmejak, i ti bi ga mogla videti i čitati u trenutku.

Da je samo bol, on bi se rastopio u sjajne suze, u kojima bi se ogle-
dala njegova najdublja tajna, tajna bez reči.

Ali to je ljubav, dragana moja.

Njena je radost i bol bez granica, beskrajne su njene želje i njeno bogatstvo.

Ona ti je bliska kao život, pa ipak je ne možeš nikada potpuno po-
znati.

29

Govori mi, dragane! Kaži mi rečima šta si pevao.

Noć je tamna. Zvezde se izgubiše u oblacima. Vetar uzdiše kroz lišće.

Razdrešiću svoju kosu. Moj plavi ogrtač priljubiće se uza me kao noć. Prigrlicu tvoju glavu na svoja nedra, i tu, u slatkoj osami, pusti srce neka govori. Sklopiću svoje oči i oslušivati. Neću te gledati u lice.

Kada se tvoje reči završe, sedećemo mirno i ćutati. Samo će drveće u mraku šaputati.

Noć će izbledeti. Dan će osvanuti. I mi ćemo se pogledati u oči i poći svako svojim putem.

Govori mi, dragane! Kaži mi rečima šta si pevao.

30

Ti si večernji oblak koji bludi nebom mojih snova.
Čežnjama ljubavi svoje dajem ti boju i oblik.
Ti si moja, moja, ti koja obitavaš u mojim beskonačnim snovima!

Tvoja su stopala ružičastorumena od ognja mog čežnjivog srca, ti
koja žnješ moje večernje pesme!
Tvoje su usne gorkoslatke od ukusa vina mojih patnji.
Ti si moja, moja, ti koja obitavaš u mojim usamljenim snovima!

Senkom svoje strasti zacrnio sam oči tvoje, stalna gošćo u dubi-
nama moga pogleda.
Vezao sam te, dragana, i uhvatio u mrežu svoje svirke.
Ti si moja, moja, ti koja obitavaš u mojim besmrtnim snovima!

Moje srce, ptica divljine, našlo je svoje nebo u tvojim očima.
One su kolevka jutra, one su carstvo zvezda.
Moje su pesme potonule u dubine njihove.
Pusti me samo da se vinem u to nebo, u njegovo osamno bespuće.
Pusti me samo da delim njegove oblake, da širim krila u sjaju njegovoga sunca.

32

Reci mi, je li sve to istina, dragane, reci mi, je li sve to istina?

Kada ove oči sipaju munje, tamni oblaci u grudima tvojim odgovaraju burom.

Je li istina da su moje usne slatke kao razvijeni pupoljak prve ljubavi?

Oklevaju li uspomene minulih majskih noći u mojim udovima?

Treperi li zemlja, kao harfa u pesmama, kada je moja stopala do-dirnu?

Je li istina da iz očiju noći kaplje rosa kada se pokažem, i da se zora veseli kada obavije moje telo?

Je li istina, je li istina da je tvoja ljubav lutala kroz vekove i svetove tražeći mene?

I kada si me našao, da je tvoja duga čežnja našla svoje krajnje spokojstvo u mom nežnom govoru, u mojim očima i usnama, i mojoj bujnoj kosi?

Je li istina da je tajna beskonačnosti ispisana na mom malom čelu?

Reci mi, o dragane, je li sve to istina?

33

Volim te, dragane, oprosti mi ljubav moju.
Uhvaćena sam kao ptica koja je zalutala.
Otkako se potreslo, srce moje izgubilo je svoj veo i ogolelo. Pokri
ga svojim sažaljenjem, dragane, i oprosti mi moju ljubav.

Ako me ne možeš voleti, dragane, oprosti mi bol moj.
Ne gledaj me prezrivo iz daljine.
Povući ću se u svoj kut i sedeti u mraku.
Obema rukama pokriću svoju голу sramotu.
Odvрати svoje lice od mene, dragane, i oprosti mi bol moj.

Ako me voliš, dragane, oprosti mi moju radost.
Ako moje srce ponese bujica sreće, ne smeј se mom opasnom za-
nosu.

Ako sedim na svome prestolu i vladam nad tobom tiranijom lju-
bavi svoje, ako ti kao boginja poklonim svoju milost, podnesi oholost
moju, dragane, i oprosti mi moju radost.

34

Ne idi, dragana, bez zbogom.
Probudio sam svu noć, i moje su oči otežale od sna.
Bojim se, ako zaspim, da ću te izgubiti.
Ne idi, dragana, bez zbogom.

Skačem i pružam ruke svoje da te se dotaknem. Pitam se: „Je li to san?“
Da ti nešto mogu vezati noge srcem svojim i okovati ih za svoje grudi!
Ne idi, dragana, bez zbogom.

35

Da te ne bih lako poznao, igraš se sa mnom.
Zasenuješ me munjama svog smejanja, da bi sakrila suze svoje.
Poznajem, poznajem lukavstvo tvoje;
Nikada ne kažeš reč koju bi trebalo.

Da te ne bih ocenio, izmičeš mi na hiljadu strana. Da te ne bih pomešao s mnogima, stojiš odvojeno. Poznajem, poznajem lukavstvo tvoje;
Nikada ne ideš putem kojim bi trebalo.

Tvoj prohtev je veći od prohteva drugih, zato čutiš.
Pritvornom ravnodušnošću ne haješ za moje darove.
Poznajem, poznajem lukavstvo tvoje;
Nikada ne uzimaš što bi trebalo.

36

On mi došanu: „Dragana, podigni oči tvoje.“

Ja ga surovo prekoreh i rekoh: „Odlazi!“ ali se on i ne pomače s mesta.

Stajao je preda mnom držeći obe ruke moje. Rekoh mu: „Ostavi me!“ ali on ne ode.

Priljubio je svoje lice uz moje uho. Pogledah ga i rekoh mu: „Neka te je sram!“ ali on ne hajaše za to.

Njegove mi usne dodirnuše obraz. Uzdrhtah i rekoh mu: „Drznuo si se isuviše!“ ali on nije znao za stid.

Udenu u kosu moju jedan cvet. A ja mu rekoh: „Ne pomaže ti ništa!“ Ali on stajaše tu nepomično.

Skide venac sa moga vrata i ode. A ja plačem i pitam srce svoje: „Zašto se ne vraća?“

Bi li, lepojko, okačila svoj venac od svežega cveća meni o vrat?

Ali znaj da je venac koji sam ja ispleo namenjen mnogima, onima što letimično pored nekog prolaze, što obitavaju u neispitanim zemljama ili žive u pesmama pesnika.

Dockan je da tražiš da izmenjamo srca svoja.

Bilo je vreme kada mi je život bio kao pupoljak, miris mu je bio u jezgru.

Sada je na sve strane rasejan.

Ko zna čini koje bi ga ponovo sakupile?

Srce moje ne pripada meni, da bih ga jednoj darovao; darovao sam ga mnogima.

38

Dragana, pre mnogo vremena izumeo je tvoj pesnik jednu veliku pesmu.

Avaj, nesmotren, zakačih je za zvonko prstenje na tvojim nogama i ona se razbi.

Razdrobi se u male pesmice, rasute pred tvojim nogama.

Ceo moj tovar priča iz starih ratova preturili su talasi u kikutu i potopljen je u suzama.

Taj gubitak, dragana, moraš mi nadoknaditi.

Ako su uništena prava koja polažem na besmrtnu slavu posle smrti, učini me besmrtnim ti dok živim.

I ja neću žaliti za gubitkom, niti ću te prekoriti.

39

Celo jutro pokušavam da ispletem venac, ali mi cvetovi izmiču i ispadaju.

A ti sediš tu, i posmatraš me krišom iz kutova tvojih budnih očiju.
Pitaj one oči koje kuju mračne zavere ko je tome kriv.

Pokušavam da pevam, ali uzalud.

Na usnama tvojim kradom drhti osmeh; zapitaj ga zašto nije uspela pesma moja.

Neka ti usne pod zakletvom kažu kako mi se glas izgubio u ćutanju kao pjana pčela u lotosovom cvetu.

Veče je, i vreme je da cveće zatvori čašice svoje.

Dopusti mi da sedim pored tebe, i da usne moje vrše posao koji se može vršiti samo u ćutanju i u blagoj svetlosti zvezda.

40

Neverni osmeh preleće ti preko očiju kada dođem k tebi da ti kažem: zbogom!

Činio sam to tako često da misliš opet ću se vratiti.

Priznaću ti, istu sumnju osećam i ja.

Jer proletnji dani opet idu; pun mesec uzima zbogom i ponovo dolazi; behar se ponovo vraća i rumeni na granama iz godine u godinu; tako se i ja možda rastah od tebe da se opet vratim.

Ali čuvaj varljivu sliku neko vreme; ne goni je neljubaznom žurbom.

Pa kada kažem: ostavljam te zauvek, primi to za istinu, i pusti bar za trenutak da magla suza pojača mračni okvir tvojih očiju.

A kada se ponovo vratim, osmehni se lukavo, kako ti je drago.

41

Čeznem da ti kažem najdublje reči koje ti imam reći; ali se ne usuđujem, strahujući da bi mi se mogla nasmejati.

Zato se smejem sam sebi i odajem tajnu svoju u šali.

Olako uzimam bol svoj, strahujući da bi to mogla ti učiniti.

Čeznem da ti kažem najvernije reči koje ti imam reći; ali se ne usuđujem, strahujući da bi mogla posumnjati u njih.

Zato ih oblačim u neistinu, i govorim suprotno onome što mislim.

Ostavljam bol svoj da izgleda glup, strahujući da bi to mogla ti učiniti.

Čeznem da upotrebim najdragocenije reči što imam za te; ali se ne usuđujem, strahujući da mi se neće vratiti istom merom.

Zato ti dajem ružna imena i hvalim se svojom surovošću.

Zadajem ti bol, bojeći se da nećeš nikada saznati šta je bol.

Čeznem da sedim nemo pored tebe; ali se ne usuđujem, jer bi mi inače srce iskočilo na usta.

Zato brbljam i ćaskam olako, i zatrpavam svoje srce rečima.

Grubo uzimam svoj bol, strahujući da bi to mogla ti učiniti.

Čeznem da te ostavim zauvek; ali se ne usuđujem, strahujući da bi mogla otkriti moj kukavičluk.

Zato ponosito dižem glavu i dolazim veseo u tvoje društvo.

Neprekidne strele iz tvojih očiju čine da je moj bol večito svež.

42

O, ludače, divna pijanico!

Kada razvališ svoja vrata i staneš igrati budalu pred gomilom;

Kada za jednu noć istreseš kesu i rugaš se trezvenosti;

Kada ideš čudnim putevima i igraš se beskorisnim stvarima;

Ne haj za sklad i pravo!

Kada razviješ svoja jedrila na buri i krmilo se krha nadvoje,

Onda ću te i ja pratiti, družu, i pijan u ponor otići.

Straćio sam svoje dane i noći u društvu trezvenih, mudrih suseda.

Mnogo znanja osedelo mi kosu, mnogo bdenja pomutilo mi pogled.

Godinama sam pabirčio među stvarima i gomilao parčad i tralje:

Smrvi ih i igraj po njima i zavitlaj sve u vetar.

Jer znam da je najviša mudrost: pijan u ponor otići.

Ostavi neka se izgube sve krivudave sumnje, ostavi me da izgubim putanju svoju bez nade.

Pusti besnu buru neka me otkine sa mojih lengeru.

Svet je naseljen dostojnicima i radnicima, korisnim i pametnim.

Tu su ljudi koji su lako prvi, i ljudi koji skromno idu za njima.

Ostavi ih neka budu srećni a i neka rade na sreću drugih, a mene ostavi da budem lud i nekoristan.

Jer znam da je kraj svakoga rada: pijan u ponor otići.

Ovoga se časa odričem svih prava da me ubrajaju u redove čestitih ljudi.

Neću se više ponositi znanjem i sudom svojim o dobru i zlu.

Rabindranat Tagore

Razbiću sud sećanja, prosuću poslednje kapi suza.
Okupaću se u peni rujnoga bisernog vina i razvedriti svoj smeh.
I namerno ću razderati obrazinu staloženoga građanina.
I zavetovaću se sveto da ću biti bez dostojanstva i pijan u ponor otići.

43

Ne, prijatelju, kažite šta hoćete, nikada ja neću postati pustinjač.
Nikada neću postati pustinjač ako se i *ona* ne zavetuje sa mnom.

To je moja čvrsta odluka: ako ne mogu naći hladovito skrovište i drugaricu za svoje pokajanje, neću nikada postati pustinjač.

Ne, prijatelju, nikada neću ostaviti ognjište svoje i dom svoj pa se povući u osamu šumsku, ako ne odjekne veseli kikot iz njenoga hlada i ne zalepršaju se na vetru skutovi kabanice boje šafranove; ako njeno ćutanje ne postane dublje tihim šapatom.

Nikada neću postati pustinjač.

44

Prečasni oče, oprosti ovom grešnom paru. Proletnji vetrovi dušu danas u besnim vrtlozima, podižu prašinu i mrtvo lišće, a sa njima su razvejana i učenja tvoja.

Ne govori, oče, da je život taština.

Jedva jednom sklopismo primirje, smrt i mi, i samo za nekoliko mirisnih časova postasmo besmrtni.

Da dođe i sama kraljevska vojska da nas gnevno napadne, zatresli bismo tužno glave svoje i rekli: Braćo, smetate nam. Ako vam je potrebna ta hučna igra, onda idite, neka zazveči vaše oružje na drugome mestu. Mi smo besmrtni postali samo za nekoliko časova.

Ako bi došao miroljubivi narod i okupio se oko nas, poklonili bismo se duboko i rekli: Ova nas neizmerna sreća zbunjuje. Malo je mesta na beskrajnome nebu na kome stanujemo. Jer u proleće dolazi cveće u izobilju, i vredne se pčele u letu sudaraju. Naše malo nebo, na kome živimo nas dva besmrtna stvora, isuviše je tesno.

45

Gostima, koji moraju ići, kaži: zbogom! i utri sve tragove njihovih stopa.

Smešeci se, pritisni na svoje grudi sve što je nežno i prosto i blisko.

Danas je praznik duhova, koji ne znaju kada će umreti.

Neka tvoj smeh bude samo beznačajna radost kao blistava svetlost na talasima.

Neka ti život zaigra lako na krajevima vremena, kao rosa na vrhu lista.

U akordima udaraj na harfi ritam kojim te trenutak dariva.

46

Ostavila si me i otišla svojim putem.

Mišljah da ću tužiti za tobom i postaviti u svome srcu tvoju usamljenu sliku, protkanu u zlatnoj pesmi.

Ali, avaj, moje zle sudbe, vreme je kratko.

Mladost prolazi godina za godinom; proletnji dani lete; jedno golo ništa ubija nežni cvet, a mudrac me opominje da je život samo kap rose na lotosovom listu.

Treba li sve to da propustim, i da samo blenem za onom jednom što mi okrenu leđa?

To bi bilo i grubo i ludo; jer je vreme kratko.

Hodite, moje kišne noći, pljuskajući nogama; osmehni se, moja zlatna jeseni; hodi, bezbrižni aprilu, prospi po zemlji poljupce tvoje.

Hodi i ti, i ti, i ti!

Dragi moji, znate da smo smrtni. Pa je li mudro kidati srce zbog jedne, koja je odnela svoje? Jer je vreme kratko.

Slatko je sedeti u uglu i razmišljati i pevati da ste mi vi ceo svet.

Hrabro je poželeti sreću svome bolu, i biti rešen, ne dopustiti nikome da te teši.

Ali jedan nov lik gleda kroz moja vrata i podiže svoje oči k mojima.

Ja mogu samo svoje suze da utrem i da izmenim melodiju svoje pesme.

Jer je vreme kratko.

47

Završiću pesmu svoju, ako ti je tako volja.

Ako srce tvoje ispunjuju nemirom, ukloniću oči svoje sa tvoga lica.

Ako te na putu prestravljujem, skrenuću i udariću drugim putem.

Ako te zbunjujem dok pleteš cvetne vence, izbegavaću tvoj usamljeni vrt.

Ako je voda ćudljiva i divlja, neću poterati svoj čun pored obale tvoje.

48

Dragana, oslobodi me veza svoje slasti! Ni kapi više toga vina od poljubaca.

Ova magla od teškog tamjana guši mi srce.

Otvori vrata i propusti jutarnji zrak.

Izgubljen sam u tebi, zarobljen u zagrljaju tvoje nežnosti.

Oslobodi me svoje draži, i povrati mi hrabrost da ti ponudim svoje slobodno srce.

49

Držim joj ruke i stežem je na svoje grudi.

Pokušavam da ispunim svoje naručje njenom ljupkošću, da poljupcima opljačkam njen sladak osmeh, da očima svojim ispijem njene tamne poglede.

Ali, avaj, gde je to sve? Ko može lišiti nebo njegova plavetnila?

Pokušavam da shvatim lepotu, ali mi ona izmiče i ostavlja mi na rukama samo telo.

Prevaren i umoran, vraćam se.

Kako može telo dotaći cvet koji sme da dodirne jedino duša?

50

Miljeno, srce moje čezne dan i noć za susretom s tobom – susretom koji je kao smrt, koja sve proždire.

Zbriši me kao vihor; uzmi mi sve što imam; razvali mi san i opljačkaj snove. Pokradi mi svet.

U toj pustoši, u poslednjoj golotinji duše, ujedinitimo se u lepoti.

Ah, uzaludna čežnja! Gde je ta nada u jedinjenje, o bože, osim u tebi?

51

Dovrši svoju poslednju pesmu, pa da se razidemo.
Zaboravi ovu noć, kada mine.
Koga se trudim da zagrlim? Snovi se ne daju uhvatiti.
Moje žudne ruke pritiskuju prazninu na srce i ona mi satire grudi.

52

Zašto se ugasi žižak?

Zaogrnuh ga svojom kabanicom da ga sačuvam od vetra, zato se ugasi žižak.

Zašto uvenu cvet?

Pritisnuh ga na srce svoje strepeći od ljubavi, zato uvenu cvet.

Zašto usahnu reka?

Podigoh nasip da bih je sačuvao samo za sebe, zato usahnu reka.

Zašto puče struna na harfi?

Htedoh da izmamim ton koji prevazilazi njenu snagu, zato prepuče struna.

53

Zašto me pogledom nagoniš da crvenim?
Ne dođoh kao prosjak.
Samo kratak čas zastadoh na kraju tvogega vrta, s druge strane
ograde.

Zašto me pogledom nagoniš da crvenim?

Ne uzabrah iz tvoga vrta nijednu ružu, ne ponesoh nijedan plod.
Skromno stajah u senci na drumu, gde svaki putnik sme stajati.
Ne ubrah nijednu ružu.

Da, bejah umoran i pljusak naiđe.
Vetar je pištao kroz lelujave grane bambusove.
Oblaci su jurili nebom kao da beže od pobednika.
Noge su mi bile umorne.

Ne znam da li si o meni mislila, ili si na vratima čekala drugoga.
Oštre munje zasenuše tvoje čežnjive oči.
Otkud bih znao da me vidiš tamo gde stajah u mraku.
Ne znam šta si mislila o meni.

Dan je na izmaku, i kiša je prestala.
Napuštam hlad drveta na kraju tvoga vrta i sedište svoje u travi.
Mrak je; zaključaj vrata svoja; ja idem svojim putem.
Na izmaku je dan.

Kud žuriš sa kotaricom tako pozno, kada je trg prestao?

Svi su se vratili kućama sa tovarima svojim; mesec proviruje kroz seosko drveće.

Odjeci glasova, koji dozivaju skelu, razležu se preko tamne vode do daleke bare, gde spavaju divlje patke.

Kuda žuriš sa kotaricom, kada je trg prestao?

San je pokrio zemlji oči prstima svojim.

Utišala su se gnezda vrana, umukao je šapat bambusovog lišća.

Radnici su se vratili sa svojih polja i prostiru asure u svojim dvorovima.

Kuda žuriš sa kotaricom, kada je trg prestao?

Bejaše podne kada ti otide.

Sunce je pržilo na nebu.

Završila sam rad i sedela na čardaku kada ti otide.

Ćudljivi povetarci doletahu lepršajući kroz mirise mnogih dalekih polja.

Golubovi neumorno gukahu u hladu, i jedna pčela, koja je u moju sobu zalutala, zujaše mi novosti mnogih dalekih polja.

Selo je spavalo u podnevnoj žezi. Drum je ležao pust.

Iznenada se podiže žubor u lišću i opet izumre.

Ja sam zurila u nebo i u plavetnilo utkivala slova imena koje sam nekad znala, dok je selo spavalo u podnevnoj žezi.

Zaboravih da ispletem kosu svoju. Nežni vetrić igraše se njom, na mojim obrazima.

Reka je bez nabora klizila pod hladovitom obalom.

Lenji, beli oblaci stajahu nepomično.

Zaboravih da ispletem kosu svoju.

Bejaše podne kada ti otide.

Prašina je na drumu gorela, polja skapavahu žedna.

Golubovi gukahu u gustome lišću.

Sedela sam sama na čardaku kada ti otide.

I ja bejah jedna od mnogih koje se trude da ispunjuju svoje bedne domaće dužnosti.

Zašto izabra mene i otuđi me od svežeg skrovišta našeg običnog života?

Osveštana je ljubav koja se nije ispovedila. Ona sija kao dragi kamen u ognju skrivena srca. U svetlosti ljubopitljivoga dana gleda ona tužno i žalosno.

Ah, probio si koru moga srca i odvukao moju drhtavu ljubav na otvoreni trg, i razorio zauvek senoviti kut u kome je ona skrivala svoje gnezdo.

Druge su žene uvek iste.

Nijedna nije pogledala u dubinu svoga srca, nijedna ne zna svoju sopstvenu tajnu.

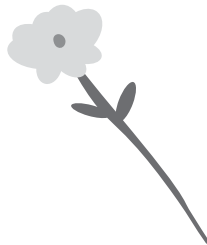
Osmejkuju se lako i plaču, ćaskaju i rade. Svakoga dana posećuju hram, pale svoja kandila i donose vodu s reke.

Nadah se da će moja ljubav biti pošteđena od hladne sramote beskućnika, ali ti odvrati lice tvoje.

Da, tvoj put leži čist pred tobom, a meni si presekao svaki povratak i ostavio me potpuno nagu pred svetom, koji me gleda ukočenim očima dan i noć.

O, svete! Tvoj sam cvet uzabrao.
Stegao sam ga na srce, a trn me ubode.
Kada minu dan i pade sumrak, videh da je cvet uveo, ali je bol ostao.

O, svete! Mnogo će još cveća s mirisom i ponosom doći k tebi.
Ali je za mene vreme berbe prošlo; i cele tamne noći nemam svoje
ruže, ostao je samo bol.

Jednoga jutra naiđe u moj cvetnjak jedno slepo devojče i ponudi mi u lotosovom listu cvetnu ogrlicu.

Obesih je oko vrata, i suze mi pođoše na oči.

Poljubih devojče i rekoh: „Slepa si kao i ovo cveće.

Ne znaš ni sama kako je lep tvoj poklon.“

59

O, ženo, ti nisi samo božji stvor već i ljudski; ovi te obasipaju lepotom iz svojih srdaca.

Pesnici ispredaju za te pređu koncima zlatne fantazije; slikari daju tvom obliku uvek novu besmrtnost.

More daje svoj biser, majdani svoje zlato, cvetnjaci svoje cveće, da te omotaju, da te pokriju, da te učine dragocenijom.

Žudnja muških srdaca prostrla je svoj sjaj preko tvoje mladosti.

Ti si pola žena, a pola san.

60

Usred žurbe i vreve života, o lepoto u kamenu istesana, stajala si
nema i nepomična, usamljena i udaljena.

Veliko vreme sedi zaljubljeno kraj tvojih nogu i šapuće ti:

„Govori, govori mi, dragana, govori mi, nevesto moja!“

Ali je govor tvoj začaran u kamenu, o nepomična lepoto!

61

Miruj, miruj, srce moje, neka čas rastanka bude sladak.

Neka ne bude smrt, nego savršenstvo.

Neka se ljubav istopi u uspomeni, a bol u pesmi.

Neka se let kroz nebo završi sklapanjem krila nad gnezdnom. Neka poslednji dodir tvojih ruku bude nežan kao noćni cvet.

O, miruj, miruj, divni svršetku, za trenutak samo, i kaži svoju poslednju reč u ćutanju.

Klanjam se pred tobom i podižem uvis svetlilo svoje, da ti osvetlim put tvoj.

Išao sam sumračnom stazom jednoga sna da tražim draganu, koja je moja bila u jednom ranijem životu.

Njen je dom stajao na kraju jedne opustele ulice.

Njen omiljeni paun dremao je na šipci, na večernjem vetru, a u uglu ćutahu golubovi.

Ona spusti žižak pored kapije i stade preda me.

Podiže svoje krupne oči k mojima, i zapita me nemo: „Zdravo li si, prijatelju?“

Pokušah da odgovorim, ali nam se reči izgubiše i zaboraviše.

Premišljah neprestano, ali mi imena naša ne htedoše pasti na um.

U očima joj zablistаше suze. Ona podiže svoju desnicu k meni. Uzeh je i ostah ćuteći.

Naš je žižak treperio na večernjem vetru i ugasio se.

63

Putniče, zar moraš ići?

Noć je mirna, mrak se spušta nad dubravama.

Svetlila sjaje na našem čardaku, cveće je sveže, a mlade oči još bde.

Zar je došao čas tvoga rastanka?

Putniče, zar moraš ići?

Noge tvoje mi nismo okovale svojim molećivim mišicama.

Vrata su otvorena. Na kapiji te čeka osedlan konj.

Ako pokušasmo da te zadržimo, to učinismo samo svojim pesmama.

Ako ikada pokušasmo da te sprečimo, to učinismo samo svojim očima.

Putniče, nemoćne smo da te vežemo. Imamo samo svoje suze.

Kakav neobuzdani oganj gori u tvojim očima?

Kakva nemirna groznica struji tvojom krvlju?

Kakvo te kliktanje poziva iz tame?

Kakvu si strašnu čarobnu reč pročitao na zvezdama nebeskim, da je noć sa zapečaćenom tajnom porukom ušla u tvoje srce nema i strana?

Ako ti nije stalo do veselih gozbi, ako ti treba mira, umorno srce, pogasiceмо svoja svetlila i naše će harfe umuknuti.

Sedećemo mirno u mraku u šapatu lišća, i umorni će mesec prosipati blede zrake na tvoje prozore.

O, putniče, kakav te je nesani duh dodirnuo iz srca ponoći?

64

Probavih dan svoj na drumu u vreloj usijanoj prašini.
Sveže je veče, i ja kucam na vratima ove krčme. Pusta je i razorena.
Mračno ašatovo drvo pruža svoje gladne žile kroz pukotine na zidovima.

Bilo je dana kada su putnici svraćali da ovde osveže svoje umorne noge.

Prostirali su svoje asure u dvorištu, na mutnoj svetlosti ranoga meseca, i sedeli i pričali o tuđim zemljama.

Ujutru su se dizali okrepljeni, dok su ih ptice veselile i cveće ih ljupko pozdravljalo sa rudina.

Ali kada ja dođoh, ne čekaše me upaljeni žižak.

Crne mrlje od mnogih zaboravljenih žižaka gledale su me ukočeno sa zidova kao slepe oči.

U žbunu na isušenom jezeru trepere svici, i bambusove grane bacaju svoje senke na stazu obraslu travom.

Ja nisam ničiji gost na kraju svoga dana.

Pređa mnom je duga noć, a ja sam umoran.

65

Zoveš li me ti to ponovo?

Dođe več. Umor se obavija oko mene kao ruke žedne ljubavi.

Zoveš li me ti to?

Sav svoj dan dao sam ti, svirepa vladarko, moraš li me lišiti i noći
moje?

Negde se sve završava, a nama pripada samoća tame.

Zar je morao glas tvoj da je probije i mene da pogodi?

Zar več ne svira svoju svirku sna pred tvojim vratima?

I krilate zvezde zar se nikada ne pružaju tiho na nebu iznad tvoje
nemilosrdne kule?

Ne umire li cveće u tvom cvetnjaku nikada blago u prašini?

Moraš li me zvati, nemirnice?

Neka onda tužne oči ljubavi uzalud bde i plaču.

Neka žižak gori u samotnoj kući.

Neka splav vrati domovima umorne radnike.

Ja se otimam od svojih snova i hitam na tvoj poziv.

Neki ludak krenu na put da traži kamen mudrosti. Kosa mu je bila razbarušena, pobledela od sunca i pokrivena prašinom. Bio je mršav kao senka, stisnutih usana kao zatvorene vratnice njegovoga srca, upaljenih očiju kao svetlost svica koji traži svoga druga.

Pred njim je rikao beskrajni okean.

Brljivi talasi ćaskahu neprestano o skrivenim blagima, rugajući se bezumlju koje ne razume šta oni misle.

Može biti da mu nije više preostala nikakva nada, pa ipak nije hteo odmora, jer mu je traženje postao život.

I kao što okean uvek k nebu podiže svoje ruke za nedokučivim.

I kao što zvezde kruže u krug a traže ipak metu koja je nedostižna.

Isto je tako išao i ovaj ludak, sa prašnjivom i izbledelom kosom, usamljenom obalom, da traži kamen mudrosti.

Jednoga dana dođe k njemu seljače i zapita ga:

„Kaži mi: otkuda ti zlatni lanac oko pasa?“

Ludak se zapanji: lanac, koji nekad bejaše gvozden, beše zaista zlato; dakle, ne bejaše san, ali on nije znao kada se preinačio.

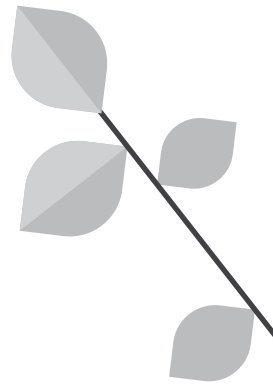
On se besno udari po čelu: gde, ah, gde mu je to ispalo za rukom, a da on to ne zna?!

Bejaše navikao da skuplja šljunak, da njim dodiruje svoj lanac i da kamenove baca ne motreći da li se što preinačilo; tako ludak nađe i izgubi kamen mudrosti.

Sunce tonjaše duboko na zapadu, i nebo bejaše od zlata.

Gradinar

Ludak pođe natrag svojim sopstvenim tragom, da traži ponovo izgubljeno blago sa izgubljenom snagom, pogrbljenim telom i prašnjavim srcem, kao drvo iščupano iz korena.

Mada je veće došlo laganim koracima i dalo znak svima pesmama
da umuknu;

Mada su drugarice tvoje otišle da otpočinu, a ti umorna sama ostala;
Mada strah u mraku snuje, i lik se nebeski prevesom pokrio;
Čuj me, o ptico moja, čuj me, ne sklapaj svoja krila.

Nije to lišće što u šumi plamti, već more, što se nadima kao neka
strašna crna zmijurina.

Nije to igra cvetnoga jasmína, već pena što pišti.
Ah, gde je sunčana zelena obala, gde je gnezdo tvoje?
Ptico, o ptico moja, čuj me, ne sklapaj svoja krila.

Usamljena noć pokriva ti put, praskozorje spava iza mračnih hu-
mova.

Zvezde ustavljaju dah i broje sate, bleđi mesec preplavljuje duboku
noć.

Ptico, o ptico moja, čuj me, ne sklapaj svoja krila.
Tu nema za te ni nade, ni straha;
Ni reči, ni šapata, ni vike;
Ni doma, ni odmorišta.
Ovde su samo tvoja dva krila i bespuće neba.
Ptico, o ptico moja, čuj me, ne sklapaj svoja krila.

Niko ne živi večito, brate, i ništa nije dugoga veka. Upamti to i likuj.
 Nije naš život jedino staro breme, nije naš put jedini dugi put.
 Inokosni pesnik ne mora da peva jednu staru pesmu.
 Cvet vene i umire; ali ko ga nosi ne mora da žali za njim večito.
 Brate, pomišljaj na to i likuj.

Mora da nastupi pun odmor, da se u muziku protka savršenstvo.
 Život se naginje zahodu svoga sunca, da utone u zlatnu senku.
 Ljubav se mora odreći svoje igre, da okusi patnju i uzdigne se k
 nebu suza.

Brate, pomišljaj na to i likuj.

Hitamo da beremo svoje cveće, inače su ga opljačkali brzi vetrovi.
 Naša krv ključa, naše oči plamte grabeći poljupce, koji bi se izgubili
 kada bismo dangubili.

Život je naš halapljiv, želje su naše smele, jer vreme zvoni za ra-
 stanak.

Brate, pomišljaj na to i likuj.

Nemamo vremena da hvatamo jednu stvar, da je iscedimo i ba-
 cimo u prašinu.

Brzo odskakuću časovi, skrivajući svoje snove u skutovima.

Život je naš kratak; samo nekoliko dana poklanja ljubavi.

Da treba raditi i patiti se, život bi bio beskrajno dug.

Brate, pomišljaj na to i likuj.

Rabindranat Tagore

Slatka je lepota za nas, jer igra po istoj veseloj ariji kao i naš život.
Znanje je skupoceno za nas, jer nećemo imati nikad vremena da
ga dovršimo.

Sve je učinjeno i rešeno na večnome nebu.

Ali zemaljsko cveće obmane održava smrt u večnoj svežini.

Brate, pomišljaj na to i likuj.

Gonim zlatnoga jelena.

Smejte mi se, prijatelji, ali ja jurim za utvarom koja me začkava.

Jurim preko humova i dolina; prokrstario sam bezimene zemlje
goneći zlatnoga jelena.

Dok vi dolazite i kupujete na trgu i vraćate se doma natovareni ro-
bom, mene dodirnu draž vetrova bez zavičaja, ali ne znam gde i kad.

Oslobodio sam srce briga; sve što sam imao ostavio sam daleko za
sobom.

Sad jurim preko humova i dolina, krstarim kroz bezimene zemlje
– goneći zlatnoga jelena.

Sećam se jednoga dana iz svoga detinjstva, kada sam spustio čunić od hartije u jarak da plovi.

Bio je vlažan julski dan; a ja sam bio sam i srećan igrom svojom.

Pustio sam svoj čunić od hartije u jarak da plovi.

Odjednom su se počeli gomilati burni oblaci, vetar je duvao na mahove i kiša je pljuštala.

Potočići prljave vode jurnuše, rečica nabuja, i moj čunić potonu.

Gorko sam mislio da je vihor jedino došao da razori moju sreću; sva njegova pakost ticala se mene.

Oblačni julski dan traje još i danas, i ja razmišljam o svim igrama u svom životu u kojima sam gubio.

Stao sam da korim svoju sudbu za mnoge pakosti, kada mi na um pade čunić od hartije što potonu u jarak.

Dan još nije minuo, godišnji vašar nije još završen, vašar na obali.
Pobojah se da sam proćerdao svoje vreme, da sam straćio svoju
poslednju aspru.

Ali ne, brate, meni još uvek nešto preostaje. Usud me nije sasvim
opljačkao.

Kupovina i prodaja je prošla. Novac su obe strane pokupile, vreme
je da i ja krenem doma.

Ali, dizdaru, tražiš li svoju nagradu?

Ne boj se, ostalo je i za tebe nešto. Usud me nije sasvim opljačkao.

Zatišje vetrova preti burom, niski oblaci na zapadu ne slute ništa
dobro.

Umukla reka čeka na vetar.

Žurim da je pređem pre nego što me zatekne noć. Skelaru, tražiš
svoju nagradu!

Da, brate, preostalo mi je još nešto. Usud me nije sasvim opljačkao.

Kraj puta pod drvetom sedi prosjak. Avaj, posmatra me sa boja-
žljivom nadom!

Misli da sam sakupio bogat pazar.

Da, brate, preostalo mi je još nešto. Usud me nije sasvim opljačkao.

Noć postaje crna, drum osamljen. Svici svetle u lišću.

Ko si ti koji me trajno pratiš nećujnim korakom?

Rabindranat Tagore

Ah, znam, namera ti je da mi otmeš svu zaradu. Neću te razočarati!
Jer meni uvek još nešto preostaje; usud me nije sasvim opljačkao.

Oko ponoći stigoh kući. Ruke su mi prazne.
Ti me očekuješ na vratima sa zebnjom u očima, nema, bez sna.
Kao plašljiva ptica poletela si mi na grudi u silnoj ljubavi.
Da, da, bože, još mnogo ostaje. Usud me nije sasvim opljačkao.

Od dana teškoga rada sagradio sam hram. Na njemu ne bejaše ni vrata ni prozora. Debele zidove podigao sam od tvrdih ploča.

Sve ostalo zaboravih, pobegoh od sveta, ushićen sam zurio u sliku koju sam podigao na oltaru.

Unutra je uvek bila noć, osvetljena kandilima sa mirisnim uljem.

Beskrajni tamjan izranjavi mi srce teškim kolutima.

Uvek budan, rezah u zidove fantastične slike u zamršenim potezima – krilate konje, cveće sa čovečjim likom, žene sa udovima kao zmije.

Nigde nije bilo otvora kroz koji bi moglo dopirati ptičje pevanje, šuštanje lišća ili zujanje vrednoga sela.

Jedini glas koji je odjekivao sa tamnoga svoda bila su uklinjanja moja, koja sam pevao.

Duh mi se izoštri i postade postojan kao plamen, čula su mi se topila u ushićenju.

Ne znam kako mi proteče vreme dok mi je grom razorio hram i bol mi probio srce.

Kandilo je izgledalo bledo i postišeno; rezbarije na zidovima zurile su tupo kao okovani snovi u svetlost – kao da bi se najradije sakrile.

Ja pogledah u sliku na oltaru. Videh je gde se smeši i kako oživljuje božjim životvornim dahom. Noć koju bejah zarobio raširila je krila i odletela.

O, zemljo, moja strpljiva tužna mati, beskrajno bogatstvo nije tvoje!

Ti se mučiš da zapušiš usta svojoj deci, ali je hrana retka.

Dar radosti koji si nam spremila nije nikad savršen.

Igračka koju gradiš deci svojoj lomljiva je.

Ti ne možeš da zasitiš sve naše gladne nade, ali zar zato da te ostavim?

Tvoj osmeh, osenčen bolom, sladak je mojim očima.

Ljubav tvoja, koja ne zna za ispunjenje, draga je srcu mome.

Tvoje su nas grudi napojile životom, ali ne večnošću, zato su tvoje oči uvek budne.

Vekovima radiš bojom i pesmom, pa ipak tvoje nebo nije još sagrađeno, samo jedna mutna slutnja o njemu.

Tvoje tvorevine lepote obavijene su maglom od suza.

Sasuću pesme svoje u tvoje nemo srce i ljubav svoju u tvoju ljubav.

Hoću da te obožavam radom.

O, zemljo, majko moja, video sam tvoj nežni lik i zavoleo tvoju tužnu prašinu.

U dvorani sveta sedi prosta travka na istom ćilimu sa sunčanim zrakom i zvezdama ponoćnim.

Tako i pesme moje dele svoja mesta u srcu sveta sa svirkom oblaka i dubrava.

Ali, ti, bogatašu, tvoje bogatstvo ne igra nikakvu ulogu u prostoj veličini veselog sunčanog zlata i blagog, setnog mesečevog bleska.

Blagoslov neba, koje sve obuhvata svojim zagrljajem, nije na njega prosut.

A kada se pojavi smrt, ono vene, suši se i raspada u prašinu.

Oko ponoći objavio je lažni asketa: „Vreme je da ostavim svoj dom i da potražim boga. Ah, ko me je tako dugo zadržavao ovde u zabludi?“

Bog mu došanu: „Ja“; ali uši toga čoveka bejahu zatvorene.

Sa uspavanim detetom na nedrima ležala je njegova žena spavajući mirno na jednoj polovini kreveta.

Čovek reče: „Ko ste vi što ste me tako dugo pravili budalom?“

Glas ponovo reče: „Bog“; ali on ne ču.

Dete dreknu, probudi se i pripri čvrsto uz mater svoju.

Bog zapovedi: „Stani, ludače, ne ostavljaj svoj dom“, ali on ne ču.

Bog uzdisaše i jadicovaše: „Zašto me ostavlja sluga moj i odlazi od mene da bi me tražio?“

Pred hramom je bio vašar. Kiša je padala od ranoga jutra, i dan je bio na izmaku.

Svetliji od svake veselosti naroda bio je svetli osmejак jednog devojčeta, koje je za paru kupilo jednu sviralu od palme.

Pištava radost ove svirale nadmašila je sav smeh i vrevu.

Beskrajna povorka sveta dođe i tiskaše se. Drum bejaše kaljav, reka nadošla, njive preplavljene neprekidnom kišom.

Veća od svih nevolja naroda bila je nevolja jednog malog dečaka – nije imao ni pare da kupi sebi jedan šareni štapić.

Njegove ozbiljne oči, što su piljile u izlog, učiniše ceo ovaj metež ljudi tako bednim.

Radnik i njegova žena sa zapada marljivo spremaju cigle za pušnicu. Njihova ćerkica odlazi na pristanište, gde nema kraja pranju i ribanju lonaca i tiganja.

Njen bratić, opaljen i obrijane glave, go, sa kaljavim nogama, prati je i čeka strpljivo gore na obali na njene naloge.

Ona se ponovo vraća sa punim krčagom na goljoj glavi, sa sjajnim ibrikom u levoj, a na desnici bratić – ona, mala služavka svoje matere, ozbiljna od tereta domaćih briga.

Jednoga dana videh ovog golog mališana gde sedi sa ispruženim nožicama.

U vodi je sedela njegova sestra i ribala peskom sud i neprestano ga obrtala.

U blizini, duž obale, paslo je jagnje, čije je runo bilo nežno.

Kada je bilo blizu deteta, otpoče odjednom da bleji, a dete se prestavi i dreknu.

Njegova sestra ispusti sud i dotrča k njemu.

Uze brata u jednu ruku a jagnje u drugu i stade im deliti svoja milovanja, vezujući ljubavnom vezom potomka životinje i čoveka.

Bilo je u maju. Zaparno podne izgledaše beskrajno dugo. Suva zemlja skapavaše žedna na žezi.

Tada čuh preko reke gde neko viče: „Ljubimče, hodi!“

Ja zatvorih knjigu i otvorih prozor da vidim.

Kraj reke je stajao krupan bivo sa kaljavom kožom i pitomim, strpljivim očima, i dečko, do kolena u vodi, dozivaše ga da ga napoji.

Ja se zadovoljno osmehnuh i osetih u srcu dah blagosti.

Često se čudim gde leže skrivene međe saznanja između čoveka i životinje čije srce ne zna da govori. Kroz koji je prvi raj, jednog dalekog jutra svetskoga stvaranja, proticala skromna staza, na kojoj se njihova srca susretoše?

Tragovi njihovoga vernog koračanja nisu utrti, mada je njihovo srodstvo zaboravljeno.

Ali se odjednom tamno sećanje budi za muziku bez reči, i životinja gleda čoveka u oči sa nežnim poverenjem, dok čovek spušta svoj pogled u njene oči sa veselom naklonošću.

Izgleda da se oba prijatelja susreću pod obrazinama i da jedva jedan drugog poznaje.

Jednim pogledom iz tvojih očiju, lepa ženo, mogla bi zapleniti sve bogatstvo pesama koje se razleže sa pesničkih harfi!

Ali za slavu njinu ti nemaš sluha, stoga dođoh da slavim tebe.

Pred noge tvoje mogla bi poniziti najsmelije glave na zemlji.

Ali oni koje ti izabra, tvoji ljubavnici i obožavaoci, ne poznaju slavu, zato te slavim ja.

Lepota tvojih ruku dodirom bi svojim pokrila slavom kraljevski blesak.

Ali ti je upotrebljavaš da čistiš prašinu i održavaš čisto svoj skromni dom, zato je moje srce ispunjeno poštovanjem.

81

Šta mi to tako gluho šapućeš na uši, o smrti, smrti moja?

Kad uveče cveće klone i marva se vrati svojim torovima, prilaziš mi kradom i šapućeš reči koje ne razumem.

Moraš li me *tako* prositi i vrbovati, opojnim otrovom uspavljajućeg šapata i hladnih poljubaca, o smrti, moja smrti?

Zar neće biti ohole svečanosti za našu svadbu?

Nećeš li oplesti vencem svoje mrke kudrave vitice?

Zar nema nikoga koji će poneti zastavu pred tobom, i neće li se noć upaliti od tvojih crvenih buktinja, o smrti, moja smrti?

Dođi sa svojim školjkama i zasviraj mi u budnoj noći.

Ogrni me purpurnim plaštom, uzmi mi ruku i povedi me.

Neka me pred vratima čekaju tvoja kola sa tvojim nestrpljivim konjima u vrisku.

Podigni preves svoj i pogledaj me drsko u oči, o smrti, smrti moja!

Noćas moramo igrati kolo smrti, ja i moja nevesta.
Noć je crna, samovoljni su oblaci na nebu, morski vali besne.
Ostavili smo perinu svojih snova, ostavili vrata i izašli, ja i moja nevesta.

Sedimo na ljujlašci i divlji nas vetrovi šibaju u leđa.
Nevesta moja drhti od straha i radosti, drhti i pribija se uz moje grudi.

Dugo sam joj služio u ljubavi.

Spremio sam joj ležaj od cveća, zatvorio vrata, da joj otklonim grubu svetlost od očiju.

Ljubljah je nežno u usta i šaputah blago na uvo, dok se upola ne onesvesti od čežnje.

Izgubi se u beskrajnoj magli opojne slasti.

Ne odgovaraše na moj dodir, moje pesme ne mogoše je probuditi.

Noćas je iz pustinje dopro do nas poziv bure.

Moja nevesta zadrhta i ustade; ščepa me za ruku i izađe.

Kosa joj leti na vetru; veo joj se leprša, i venac joj drhti na grudima.

Udar smrti vinuo ju je u život.

Mi smo obraz uz obraz, srce uz srce, ja i moja nevesta.

Ona stanovaše kod humova na kraju kukuruznog polja, u blizini izvora, koji teče nasmejanim potocima kroz svečane senke starih drveta. Žene dolazahu tu da napune svoje krčage, a putnici da se odmore i pročaskaju. Ona je tu svakoga dana radila i snevala praćena šumom potoka.

Jedne večeri spusti se stranac s planine pokrivena oblacima; kovrdžave vitice behu mu zamršene kao sanjive zmiје. Mi zapitismo začuđeni: „Ko si?“ Ali on ne odgovori, sede pored brbljiva potoka i gledaše nemo ka kolibi u kojoj je obitavala ona. Srca nam drhtahu od straha, i mi se vratismo kući kada pade noć.

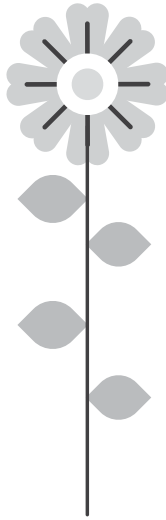
Ujutru, kada dođoše žene na izvor u hladu deodara, nađoše otvorena vrata na njenoj kolibi, i njen glas beše otišao, a gde bejaše njeno nasmejano lice? Na zemlji je ležao prazan krčag, a kandilo u uglu dogorelo je. Niko nije znao kuda je ona pobjegla pre zore – a ni stranca ne beše nigde.

U mesecu maju sunce je peklo i sneg se istopio, a mi sedasmo kraj izvora i plakasmo. U mislima svojim čudismo se: „Ima li tamo, kamo otide, izvora, gde bi mogla napuniti svoj krčag u ovim vrelinim žednim danima?“ I mi se zapitismo u strahu: „Ima li zemlje za ovim humovima gde boravimo?“

Bila je letnja noć; sa juga je duvao lahor, a ja sam sedeo u njenoj napuštenoj sobi, gde je žižak stajao još uvek neupaljen. Kada iznenada iščeznuše humovi pred mojim očima kao da je neko otklonio zavese. „Ah, to je ona, što dolazi. Kako ti je, dete moje? Jesi li srećna? Ali gde ćeš prenoćiti pod otvorenim nebom? Avaj, tu nema našeg izvora da utoli žeđ tvoju.“

Gradinar

„Ovde je isto nebo“, reče ona, „samo oslobođeno svih humova koji ga skućavahu – to je isti potok koji je postao nabujala reka – ista zemlja proširena u ravan.“ „Sve je tu“, uzdahnuh ja, „samo nema nas.“ Ona se tužno osmehnu i reče: „Vi ste u mome srcu.“ Ja se probudih i čuh žuborenje reke i šuštanje deodara u noći.

84

Preko zelenih i žutih pirinčanih polja jure senke jesenjih oblaka,
gonjene suncem u trku.

Pčele zaboravljaju da srkuću svoj med, pijane od svetlosti posrću
ludo i zuje.

Patke na ostrvima rečnim pište od radosti bez ikakva povoda.

Braćo, ne puštajte jutros nikoga kući, ne puštajte nikoga na rad.

Pođimo da osvojimo nebo u jurišu i da opljačkamo prostor u trku.

U vazduhu lebdi smeh, kao pena nad talasom.

Braćo, proćerdajmo svoje jutro u nekorisnim pesmama.

Ko si ti, čitaoče, koji ćeš posle jednoga stoleća čitati pesme moje?
Ne mogu ti poslati nijedan cvet od ovog proletnjeg bogatstva, ni
jednu traku zlata sa ovih oblaka gore.

Otvori vrata svoja i gledaj u daljinu.

U svom cvetnom vrtu skupljaj mirisne spomene na minulo cveće
pre stotinu leta.

U radosti svoga srca da osetiš živu radost koja je pevala jednog pro-
letnjeg jutra – šaljući svoj veseli glas preko stotinu leta.

PEVAČEVE ŽRTVE

1

Sazdao si me beskrajnim, tako ti beše drago. Jednako si praznio ovaj trošni sud i punio ga sveudilj novim životom.

Ovu malenu frulu nosio si preko humova i dolina i duvao kroz nju večito nove melodije.

Pri besmrtnom dodiru tvojih ruku moje se maleno srce gubi u radosti i rađa neiskazane reči.

Bezmerne darove tvoje primam samo preko svojih premalениh ruku. Vekovi prolaze, a ti još uvek ispunjavaš i uvek je još prostora što treba ispuniti.

2

Kada mi zapovedaš da pevam, čini mi se da će mi srce od ponosa prepući; gledam te u lice i suze mi naviru na oči. Sve neskladno i oporo u mom životu rastapa se u slatku harmoniju, i moje obožavanje razmahuje krilima kao vesela ptica u letu preko mora.

Znam, moje te pevanje veseli; znam, samo kao pevač biću pušten preda te.

Rubom daleko razmahnutih krila pesme svoje dotičem se stopala tvojih, koje sam očajavao da ću ikada dostići.

Pjan od pevanja potpuno se zaboravljam i zovem prijateljem tebe koji si moj gospodar.

3

Učitelju moj, ne znam kako to pevaš! Uvek te slušam sa nemim divljenjem.

Svetlost tvoje svirke ozarava svet. Životvorni dah tvoje svirke leti od neba do neba. Njena sveta bujica ruši sve prepreke i juri besomučno dalje.

Moje srce čezne da se spoji s pesmom tvojom i uzalud traži glasa. Progovorio bih, ali govor ne prijanja za pesmu, te prevaren kriknuh! O, moj učitelju, beskonačnim zamkama pesme svoje zaplenio si moje srce.

4

O, živote mog života! Trudiću se da uvek održim telo svoje u čistoti, jer znam da na udovima mojim živi tvoj dah.

Trudiću se da nikada ne prione laž za moje mišljenje, jer znam da si ti istina koja užije svetlost moga uma.

Trudiću se da otklanjam uvek zlo od srca svojega i da ljubav svoju održim u cvetanju, jer znam da ti sediš na prestolu u mom srcu, u svetinji nad svetinjama.

I sva će moja težnja biti da otkrivam tebe u svome delu, jer znam da mi samo tvoja moć daje krepkosti za delanje.

5

Preklinjem te, ustrpi se da sednem pored tebe; delo ću svoje završiti docnije.

Lišeno tvoga pogleda moje srce ne zna ni za mir ni spokojstvo, i sav je moj rad beskrajan trud na pučini jada.

Eto gde naiđe leto na prozor sa brujanjem i zujanjem; pčele pevaju o ljubavi na dvoru cvetnoga gaja.

Vreme je da sednem do tebe mirno, licem u lice, i da ti pevam posvetu svoga života na ovoj nemoj dokolici koja se presipa.

6

Uzberi ovaj maleni cvetak, ne oklevaj; bojim se uvenuće i pasti u prašinu.

Za njega neće biti mesta u tvome vencu, ali mu ipak ukaži čast bolnim stezanjem ruke svoje i uzberi ga. Bojim se, može izmaći dan još pre nego što opazim i minuti vreme žrtvama.

Iako su mu boje slabe, iako mu je miris nežan, uzberi ga za vremena i upotrebi za službu svoju.

7

Pesma se moja odrekla svakoga ukrasa, ne ponosi se ni odeždom ni nakitom. Nakit bi mogao razoriti naše jedinstvo i isprečiti se između tebe i mene; šaputanje tvoje moglo bi se izgubiti u zveketanju.

Moja pesnička gordost umire od stida gledajući tebe, moj pesniče-učitelju, sedeći pored tvojih nogu. Dopusti da mi život bude prav i prost kao frula koju ispunjavaš zvucima.

8

Dete, koje obukoše u kraljevske haljine i nosi o vratu drago kamenje, ne radije se igri, sputano haljinama pri svakom koraku.

Od straha da ne podere i uprlja haljine svoje kloni se od sveta i strepi da se pomakne.

Mati, ništa ne dobijamo stegom tvojih ukrasa kada nas isključuju od lekovitog praha zemljinog, kada nas lišavaju prava da prilazimo velikom trgu opšteg ljudskog života.

9

Ludače, koji se trudiš da na sopstvenim leđima poneseš sebe! Prosjače, koji obijaš prag sopstvenih vrata!

Položi breme svoje u ruke onoga koji sve nosi, i ne pogledaj tužno unazad.

Požuda tvoja gasi kandila tek što ih dahom svojim dodirne. Ona je pogana: ne uzimaj darove svoje iz njenih nečistih ruku. Uzimaj samo ono što ti nudi ljubav sveta.

10

Ovde je tvoje podnožje, noge ti se odmaraju tamo gde žive izgubljeni, najbedniji, najniži.

Kad pokušam da ti se poklonim, glava moja ne doseže dubinu gde odmaraš noge svoje među izgubljenim, najbednijim, najnižim.

Ponos se ne može nikada primaći mestu gde ti hodaš u odeždi smernih među izgubljenim, najbednijim, najnižim.

Srce mi ne može nikada naći puta tamo, gde obitavaš u prijateljstvu s onima koji su bez prijatelja, među izgubljenim, najbednijim, najnižim.

11

Ostavi se udešavanja i pevanja i zanovetanja brojanica! Kome se moliš u ovom usamljenom mračnom uglu u hramu pri zatvorenim vratima?

Otvori oči i pogledaj, tvoj Bog nije pred tobom.

On je tamo gde orač ore tvrdo tle, gde tesač teše tvrdo kamenje. On je s njima na suncu i kiši, gde je ruho njegovo prekriveno prašinom. Skinu sa sebe sveti ogrtač i siđi sa njim u prašinu.

Oslobođenje? Gde se ono može naći? Naš je učitelj uzeo na sebe veselo okove svetskoga stvaranja, vezan je zauvek sa nama.

Ostavi posmatranje svoje, odbaci od sebe cveće i tamjan! Šta mari, ako ti se haljine poderu i uprljaju? Pođi mu u sretanje i radi s njim u znoju svoga lica.

12

Vreme, potrebno za moje putovanje dugo je, i put je dugačak.

Izvezao sam se pri prvim zracima sunca i produžio put kroz diviljinu svetova, ostavljajući trag svoj na mnogim zvezdama i planetama.

Ovo je najdalji i najbliži put k tebi, ali je najteža ona pesma koja zahteva najprostiji glas.

Na najdalja vrata mora putnik da zakuca dok ne naiđe na svoja. Svi se spoljašnji svetovi moraju običi da se najzad dođe do svetinje nad svetinjama.

I moje su oči bludele daljinom pre no što ih sklopim i rekoh: „Tu si!“

Pitanje i uzvik: „O, gde?“ razliva se u hiljadu bujica suza i poplavljuje svet plimom uverenja – „Ja sam.“

13

Pesma, koju dođoh da otpevam, ostala je neotpevana do današnjega dana.

Dane probavih udešavajući spravu svoju.

Ali takta nema, reči nisu na svome mestu, samo je jad žuđenja ostao u srcu.

Cvet se nije otvorio, samo vetar uzdiše mimogred.

Lice mu ne videh niti čuh glasa njegovog; čuo sam samo laki bat njegovih nogu ulicom pred svojim domom.

Proveo sam vasceli dan zastirući mesto gde će sesti, ali žižak nije još upaljen, i ja ga ne mogu umoliti da uđe u dom moj.

Živim u nadi da ću ga susresti, ali susretanja nema.

14

Mojih je požuda mnogo, moj vapaj vapije za saučešćem, ali me ti još uvek spasavaš krutim odbijanjem; strogom milošću protkao si ceo moj život sasvim.

Svakoga me dana udostojavaš velikih prostih darova, za koje te nisam molio – neba, svetlosti, ovoga tela, života i duha – i spasavaš me opasnosti da ne prepunim meru svojih želja.

Ima dana kada leno oklevam, i dana kada se budim i žurim da potražim svoj cilj; ali se ti svirepo kriješ od mene.

Svakoga me dana udostojavaš svoga punoga prijema; stalnim odbijanjem spasavaš me opasnosti trošnih, nestalnih želja.

15

Ovde sam da ti pesme pevam. U tvome tremu mesto je moje u uglu.

U tvome svetu nema posla za mene, beskoristan život moj samo se može besciljno razliti u tonove.

Kada kucne čas za tvoju nemu službu u mračnom hramu ponoći, zapovedi mi, učitelju, da stanem preda te i zapevam.

Kada na jutarnjem vazduhu moja zlatna harfa bude udešena, ukaži mi čast i zapovedi mi da stupim preda te.

16

Pozvan sam na gozbu ovoga sveta, tako je život moj blagosloven.
Oči moje videše, uši mi čuše.

Deo moj bejaše da sviram u spravu svoju, i ja učinih sve što mogoh.

Sada se pitam, dođe li najzad čas da smem ući i videti lice tvoje i
nemo ti ponuditi svoj pozdrav?

17

Čekam samo na ljubav da bih se najzad predao njemu u ruke. Zato sam tako odocnio i zato sam kriv za mnoge nedostatke.

Oni dolaze sa svojim zakonima i pravilima da me sputaju, ali im uvek izmičem; čekam samo na ljubav da bih se najzad predao njemu u ruke.

Kore me i zovu nesmotrenim; neka, u pravu su da me kore.

Pijačni je dan prošao, vredni su završili posao. Koji dođoše uzalud da me zovu, odoše razjareni. Ali ja čekam samo na ljubav da bih se najzad predao njemu u ruke.

18

Oblak se na oblak gomila, smrkava se.

Dragane, zašto me ostavljaš pred kapijom potpuno samu?

U užurbanom vremenu podnevnog rada nalazim se kod gomile, ali ovoga turobnog usamljenog dana svu nadu polažem u tebe.

Ako mi lice svoje ne pokažeš, ako me ostaviš napolju, ne znam kako ću provesti duge sate na kiši.

Zurim u daleki sjaj neba, a srce mi bludi jadikujući sa nemirnim vetrom.

19

Ako ćutiš, ćutanjem ću tvojim ispuniti svoje srce i trpeti. Ćekaću miran i tih kao noć zvezdanih bdenija i sa glavom duboko pognutom u strpljenju.

Jutro će izvesno doći, tama će išćeznuti, i tvoj će glas zlatnim mlazovima poteći i od neba se otkinuti.

I onda će reći tvoje dobiti krila u pesmi iz svih mojih ptićijih gnezda i melodije će tvoje ucvatiti cvatom u mojim lugovima.

20

Onoga dana kada je lotos ucvao, moj je duh bludeo, a ja nisam znao. Kotarica mi je bila prazna i cvet je ostao zanemaren.

Samo kadikad skolila bi me tuga, i ja bih se prenuo iz sna i osetio slatki trag čudnoga miloduha što raznosi jug.

Prolazna slast ispuni mi srce bolom čežnje, i meni se učini da to upaljeni letnji dah traži svoje ispunjenje.

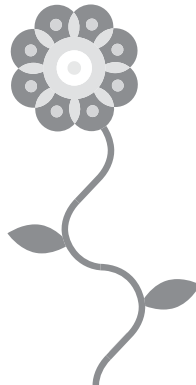
Tada još ne znađah da je tako blisko, da je moje, da je ta savršena slast ucvala u dubini mog rođenog srca.

21

Moram dići jedrila. Lenji časovi promiču na obali – teško meni!
Proleće precvetava, uzima zbogom, a ja sa taštım bremenom uveloga lišća, čekam i oklevam.

Talasi su plahoviti, a u hladu na zelenoj obali leprša se žuto lišće i pada.

U kakvu prazninu zuriš! Zar ne osećaš jezu kako prožima vazduh i meša se sa zvukom daleke pesme sa druge obale?

22

U debelom hladu kišnoga jula koračaš tihim korakom, nem kao noć, i mimoilaziš stražu.

Danas je jutro zatvorilo oči, i ne haje za užurbanu viku glasne košave; preko uvek budnog plavog neba prevučen je gust veo.

U šumama su umukle pesme, a na svakoj kući vrata su zatvorena. Ti si usamljeni putnik pustim ulicama. O moj jedini prijatelju, najmiliji, na kući je mojoj kapija otvorena – ne mimoiđi je kao san.

23

Prijatelju, jesi li napolju u burnoj noći na svom ljubavnom putu?
Nebo stenje kao neko koji očajava.

Noćas mi ne dolazi san. Neprestano otvaram kapiju i gledam u mrak, moj prijatelju!

Ne mogu ništa da poznam pred sobom; pitam se, gde je put tvoj?

Na kojoj tamnoj obali crne reke, na kojoj dalekoj ivici hučne šume,
kroz koji varljivi ponor senke tražiš svoj put k meni, moj prijatelju?

24

Kada mine dan i ptice utihnu, vetrovi umorni sustanu, onda me uvij gustim velom tame kao što si uvio zemlju koprenom sna i nežno zatvorio u sumračje lišće čežnjivog lotosa.

Oduzmi putniku, čija je torba ispražnjena pre nego što je završio put, čije je odelo poderano i pokriveno prašinom, čija je snaga iscrpljena – oduzmi bedu i porugu i povrati mu život kao cvetu pod okriljem nežne noći.

25

U noći zamora pusti me da se podam snu bez borbe, da se odmaram u tvom poverenju.

Da klonuli duh ne primoravam na bednu pripremu za tvoju službu.

Ti si taj koji navlačiš koprenu noći preko očiju zamorenih danom, da obnoviš njihov pogled u svežoj radosti bdenja.

26

Dođe i sede do mene, ali se ne probudih. Da prokletog sna, o bednik što sam!

Dođe u mukloj noći sa harfom u ruci i u snovima mojim odjeknuše ponovo njegove melodije.

Avaj, zašto su moje noći tako izgubljene? Avaj, zašto tražim sveudilj lik onoga, čiji je dah dodirnuo moj san?

Svetlost! O, gde je svetlost? Užeži je na razbuktaloj vatri čežnje!

Ovde je žižak, ali avaj, plamen ne treperi – je li to sudba tvoja, srce moje! Bolja bi ti bila smrt.

Beda kuca na vrata, njen glas objavljuje: tvoj Gospod bdi, zove te kroz noćnu tamu na sastanak.

Nebo pokrivaju oblaci; kiša je beskrajna. Ne znam šta se u meni budi, ne poznajem smisao toga.

Jedna munja navlači mi preko oka još deblju tamu; moje srce pipa i traži put na koji me dozivaju glasovi noći.

Svetlost! O, gde je svetlost? Užeži je na razbuktaloj vatri čežnje. Grmi, huji vetar s piskom kroz prazninu. Crna je noć, crna kao kamen. Ne daj da časovi prođu u mraku. Užeži žižak ljubavi svojim životom.

28

Uporno me lanci vezuju, ali me srce boli kad hoću da ih raskinem.
Trebam mi slobode, ali se stidim da joj se nadam.

Uveren sam: neocenljivo je bogatstvo u tebi, a ti si moj najbolji prijatelj, pa ipak nemam srca da izbacim šljokice kojih su moje sobe prepune.

Zastor moj izatkan je prahom i smrću, mrzim ga i čuvam u ljubavi.

Velika je krivica moja, veliki je moj prestup, moja je sramota teška i tajna, ali kada dolazim da molim za svoje dobro, drhtim od strepnje da mi molitva nije uslišena!

29

On, koga zatvaram svojim imenom, plače u tamnici. Trudim se sveudilj da podignem zid oko njega, i što više bedem raste u nebo, iz dana u dan gubim u senci njegovoj svoje pravo biće iz očiju.

Ponosim se moćnom zidinom, i oblepljujem je prahom i peskom, da ne bi ostala ni najmanja pukotina na njoj. U svoj toj brižljivosti oko imena gubim iz očiju svoje pravo biće.

30

Krenuh se sam putem sastanka. Ali ko me to prati u muklom mraku? Izmičem u stranu da bih ga izbegao, ali je on uvek tu.

Diže prašinu sa zemlje svojim razmetanjem i svaku moju reč proučava svojom glasnom primedbom.

On je moje sopstveno sitno Ja, Gospode! Ne poznaje stid, ali se stidim da priđem tvojim vratima u njegovom društvu.

31

„Kaži mi, o sužnju, ko te je okovao?“

„Moj učitelj“, odgovori sužanj. „Mislio sam da istisnem svakoga na svetu vlašću i bogatstvom. U sopstvenoj riznici gomilao sam novac koji pripada mome kralju. Kad me savladao san, počivao sam na postelji spremnoj za moga gospodara. Probudivši se, našao se sužanj u sopstvenoj riznici.“

„Kaži mi, o sužnju, ko je skovao ove nesalomljive lance?“

„Ja“, reče sužanj. „Ja sam brižljivo skovao ove lance. Mislio sam nepobednom silom okovati svet, da bih sačuvao slobodu samo za sebe. Tako sam kovao dan i noć ove verige velikim ognjem i svirepim, čvrstim udarcima. Kad je delo dovršeno i kada su nesalomljivi beočuzi bili gotovi – našao se sam u klopci.“

Svi koji me ljube na ovome svetu drže me čvrsto svima sredstvima.
Drugo je sa tvojom ljubavi: veća je od njihove, i ti me činiš slobodnim.

Da ih ne bih zaboravio, ne usuđuju se nikad da me ostave samog.
Ali dan za danom prolazi, a tebe nema!

Iako te ne vičem u molitvi, iako te ne čuvam u srcu, ipak tvoja ljubav za me čeka na moju ljubav.

33

Kada bi dan, dođoše u dom moj i rekoše: „Zauzećemo najmanje mesto.“

Rekoše: „Pomagaćemo ti da slaviš svoga Boga, i zadovoljićemo se skromno delom njegove milosti koji nama pripadne? Onda zauzeše mesto u uglu i seđahu mirno.

Ali u tami noćnoj videh kako razvaljuju sveti kovčeg i kako grabe žrtvu sa oltara mojega Boga s vrevom i vikom i bezbožnom gramzivošću.

34

Ostavi mi bar to malo, da te smem zvati svoje Sve.

Ostavi mi bar to malo volje, da te mogu svuda osetiti i doći k tebi u svakoj stvari, i u svakom ti času ponuditi ljubav svoju.

Ostavi mi bar to malo, da te ne krijem nikada.

Ostavi mi bar to malo stege, kojom me je sputala tvoja volja i kojom je cilj tvoj ostvaren u mome životu: to je stega ljubavi tvoje.

35

Gde je duh bez straha, glava visoko uzdignuta,
Gde je saznanje slobodno,
Gde svet ne postaje parče tesnih, kućevnih zidova,
Gde reči dolaze iz dubine Istine,
Gde neumorno težnja pruža ruku ka savršenstvu,
Gde bistra reka razuma ne gubi putanju svoju u suvom pesku navike,
Gde duh, kojim upravljaš, vodi u sve prostranije mišljenje i delanje.
Za ovo nebo slobode, o oče, probudi moju zemlju!

36

Gospode, ovo je moja molitva upravljena tebi – pogađaj, pogađaj moje tvrdo srce u korenu!

Daj mi snage, da podnesem lako svoje radosti i brige.

Daj mi snage, da ljubav svoju učinim plodnom u službi.

Daj mi snage, da se ne odreknem nikada ubogih i da kolena svoja ne savijam nikada pred drskom silom.

Daj mi snage, da duh svoj uzdignem visoko nad svakodnevnim tričarijama.

I daj mi snage, da snagu svoju potčinim volji tvojoj sa ljubavlju.

Mišljah da je moje putovanje završeno, došav do poslednje granice svoje moći – da je put preda mnom zatvoren, da je hrana iscrpena, i da je došlo vreme da nađem zašтите u tihom skrovištu.

Ali vidim: nema kraja volji tvojoj sa mnom. Kada stare reči na jeziku izumru, srce rađa nove melodije; gde stari trag nestaje, otkriva se nova zemlja sa svojim čudima.

38

Tebe ja hoću! Samo tebe! – ponavlja moje srce bez prestanka. Sve želje koje me tište danju i noću ništavne su zapravo.

Kao što noć u tami svojoj krije žudnju za svetlošću, tako iz dubine nesvesnoga u meni otima se krik: Tebe ja hoću! Samo tebe!

Kao što vihor na kraju izdiše u miru, pošto se borio svom svojom moći protiv njega, tako je buna moja usremljena protiv ljubavi tvoje i viče: Tebe ja hoću! Samo tebe!

39

Ako je moje srce okorelo i sparušeno, spusti se na me kišom svoje milosti.

Ako je nestalo milošte iz moga života, spusti se na me vihorom pesme.

Ako se unaokolo tutnjava i huka podigne, i mene odvoji od onoga sveta, dođi k meni, Gospode ćutanja, sa mirom i spokojstvom.

Ako se moje prosjačko srce zbije i sakrije u ugao, razvali kapiju, kralju moj, i dođi sa kraljevskim bleskom.

Ako mi požuda zaslepi dušu opsenom i prašinom, o svetitelju koji bdiš, dođi s munjom i grmljavinom.

40

Danima Bog ne pusti kišu na moje sparušeno srce. Nag u plamenu je horizont, ni najtanja koprena oblaka, ni najslabiji mig dalekog osvježavajućeg pljuska!

Pošalji gnevnu nepogodu, crnu kao smrt, ako ti je volja, da bičem munje šiba nebo od stožera do stožera.

Ali, Gospode, opozovi, opozovi ovu nemu tešku pripeku, mirnu, oštru i svirepu, što sažiže srce mračnim očajanjem.

Spusti duboko nada mnom oblak svoje milosti, kao što je pogled materin pun suza na dan očeve jarosti.

41

Gde se nalaziš, dragane, sakriven u senci iza sviju njih? Guraju te, mimoilaze te na prašnjavom putu, kao da nisi ništa. Provodim ovde duge sate spremajući darove tebi; mimoprolaznici uzimaju cveće, cvet po cvet – moja je kotarica skoro prazna.

Jutro prođe, podne je minulo. U večernjem hladu otežale su mi oči snom. Ljudi odlaze domovima i pogledaju me, osmehuju se i ispunjuju me stidom. Sedim kao mlada prosjakinja i pokrivam lice skutovima haljina svojih, i kada me zapitkuju šta mi nedostaje, obaram oči i ne dajem odgovora.

O, kako bih im mogla reći da čekam na te, da si mi obećao doći. Kako bih im mogla reći od srama da kao prćiju nosim ovu sirotinju. Čuvam ponos svoj u najskrivenijem kutu svoga srca.

Sedim u travi i zurim u nebo, i sanjam o iznenadnom blesku tvoga dolaska – sva svetlila plamte, zlatna se krila lepršaju oko tvojih kola, a oni na putu zure u tebe kako silaziš sa svoga sedišta da bi me podigao iz prašine i namestio me do sebe, mene, ubogo devojče u ritama, koje drhti od stida i ponosa kao pavitina leti na povetarcu.

Ali vreme izmiče, i ja još uvek ne čujem škripu točkova sa tvojih kola. Gomila za gomilom promiče u blesku sa vrevom i vikom. Jesi li ti to samo, što stojiš u senci nem iza sviju njih? I ja to samo, koji čeka i plače i razdire srce svoje u taštoj čežnji?

U prvom osvitu čuh šapat; trebalo je da odjedrimo ti i ja, i niko drugi na svetu nije smeo znati o tom putovanju našem bez kraja i cilja.

Na tom beskrajnom okeanu, pored tvog nemog pažljivog osmeha, pesme su moje nabujale u melodije slobodne kao vali, slobodne svih stega reči.

Zar još nije vreme? Zar još ima posla? Gle, večer se naglo nad obalom i, pri svetlosti koja izdiše, ptice se morske vraćaju gnezdima svojim u letu.

Ko zna kada će se odrešiti lanac i kada će se čun, kao poslednji odsev zalazećeg sunca, izgubiti u noć?

43

Jednoga dana nisam bio spreman da te dočekam, i kao neko iz gomile banuo si iznenada u moje srce, nepoznat, kralju moj. Utisnuo si svoj mig večnosti na mnogi prolazni čas moga života.

I danas, kad slučajno rasipam svetlost oko sebe, nalazim te pečate razbacane u prašini, pomešane s uspomenom na svakidašnje radosti i brige – zaboravljene.

Nisi se okrenuo sa prezrenjem od ove moje detinjaste igre u prašini i korak, koji čuh na igralištu, isti je koji odjekuje od zvezde do zvezde.

44

Blaženstvo je moje da čekam i bdim na putu, gde senka goni svetlost i gde kiša dolazi kada se leto budi.

Glasnici sa nepoznatih nebesa isporučuju mi pozdrav i žure dalje. Srce klikće u meni, i dah bludećih vetrova je sladak.

Od jutra do mraka sedim tu pred kapijom, znam da iznenada dolazi trenutak sreće kada ću progledati.

Međutim, smešim se i pevam potpuno sam. Međutim, vazduh se puni mirisom obećanja.

45

Ne čujete li njegov nemi hod? On dolazi, dolazi, sveudilj dolazi.

Svakoga časa, u svako doba, svakoga dana, svake noći, on dolazi, dolazi, sveudilj dolazi.

Otpevao sam mnogu pesmu, u raznom raspoloženju, ali svi zvuci kliktahu jedno: on dolazi, dolazi, sveudilj dolazi.

U mirisnim danima sunčanog aprila šumskom stazom – od dolazi, dolazi, sveudilj dolazi.

U bolu ka novome bolu njegov je korak što moje srce tišti, i zlatni je trag njegovih stopala što čini da moja radost plamti.

46

Ne znam iz kog dalekog doba ideš i sve bliže meni u sretanje. Ni sunce ni zvezde ne mogu te sakriti od mene večito.

Jutrom i večerom često slušah tvoj hod, i glasnici tvoji ulažahu u srce moje i tajno me dozivahu.

Ne znam zašto je baš danas moj život izvan sebe, zašto moje srce cepti od radosti.

Kao da je već tu čas da završim svoje delo, osećam u vazduhu nežan miris tvoga slatkoga bića.

47

Skoro je minula noć u zaludnom čekanju na nj. Strepim da ujutru ne dođe iznenada kada me umornog savlada san. O, prijatelji, ostavite slobodan put, i ne branite mu!

Ako me bat njegovih nogu ne probudi, preklinjem vas, ne budite me! Ne želim da me iz sna prene žamor ptica, ni hujanje vetra u slavu jutarnjeg zraka. Pustite me da spavam spokojno, ma iznenada i moj Gospod ušao na vrata.

O, moj san, moj zlatni san! što samo čeka da ga on dotakne, pa da nestane. O, moje sklopljene oči, što otvarate kapke samo pri svetlosti njegovog osmejka, kada kao san preda me stane on, koji se diže iz tame sna.

Pustite ga na oči moje kao prvi oblik. Kada se moja duša probudi, neka joj njegov pogled ulije prvu jezu radosti.

I neka moj povratak k sebi bude u isto vreme i moj povratak k njemu.

More ćutanja provalilo se ujutru od ptičijeg ćurlikanja, i cveće na putu radovaše se. Zlatna se raskoš rasu kroz pukotine oblaka. Ali mi hitasmo dalje ne hajući ni za šta.

Ne pevavimo veselo, ne igrasmo; niti svratismo na trg za razmenu; ne prozborismo ni reči, niti se osmehnusmo. Ne oklevasmo putem, vreme je izmicalo, i tako ubrzasmo korake svoje.

Sunce je peklo u teme, i golubovi gukahu u hladu, uvelo lišće igraše u kovrtanj na vrelome vetru. Ćobanće dremaše u hladu pod smokvom – ja sam legoh kraj vode i pružih u travi umorne udove svoje.

Drugovi me ismejaše, i oholi hitahu dalje. Ne osvrnuše se, ne od-moriše se. Išćezli su u dalekoj plavičastoj magli. Prokrstariše polja i humke i prođoše daleke, strane zemlje. Slava tebi, junačka vojsko, na beskrajnom putu!... Podsmeh i prezrenje poticahu me da krenem dalje, ali ne nađoše odziva u meni. Potonuh u dubine blažene smernosti, u senku sumračne radosti.

Mir zelenoga sutona, opervaženog suncem, spusti se lagano na moje srce. Zaboravih zašto sam krenuo na put, predadoh duh svoj bez borbe spletu senki i pesama.

Kada se probudih i otvorih oči, videh te pred sobom, preplavio si san bujicom svoga osmeha. Kako sam strepeo da mi put ne bude dug i zamoran, i opora borba da tebe postignem!

49

Sišao si sa svoga prestola i stao na prag moje kolibe.

Pevao sam potpuno sam za sebe u jednom uglu, dok je uho tvoje hvatalo moje melodije. Sišao si i stao na prag moje kolibe.

U tvome je tremu mnogo majstora, i svakog se sata pevaju tamo pesme. Ali skromni slavopoj novajlije probudio je tvoju ljubav. Mala se tugovanka pomešala s velikom muzikom sveta, i ti si se spustio noseći kao nagradu cvet, i zastao na pragu moje kolibe.

Išao sam seoskim drumom bogoradeći od vrata do vrata. U daljini se ukazaše tvoja zlatna kola kao blistavi san, i ja se zadivljen zapitah: ko je ovaj kralj nad kraljevima?

Nada moja nabuja i meni se učini da su zli dani prošli; stajao sam i čekao na milostinju koja se daje bez molbe; na bogatstvo koje se baca u prah.

Kola zastadoše tu gde ja stajah. Tvoj pogled pade na me, i ti siđe s osmehom. Osetih da je najzad došla sreća moga života, kada si iznenada pružio ruku i rekao: „Šta ćeš mi dati?“

O, kakva je to kraljevska šala, da pružiš ruku i da od prosjaka zaprosiš milostinju. Stajao sam zbunjen i neodlučan, onda izvadih iz vreće najmanje zrno i pružih ti.

Ali, kako je ogromno bilo moje iznenađenje, kada sam na izmaku dana istresao džak i našao u bednoj gomili maleno zlatno zrno. I ja se gorko zaplakah što nisam imao srca da ti dam sve.

Spuštala se noć. Naš dnevni posao bio je završen. Mislili smo da je poslednji gost došao na konak, te zatvorismo sve kapije u selu. Samo njih nekoliko viknuše: „Doći će kralj!“ Ali se mi nasmejismo i rekosmo: „Ne može biti.“

Učini nam se da neko kuca na vrata, ali mi rekosmo, to je vetar. Utulismo kandila i legosmo da spavamo. Samo njih nekoliko viknuše: „Glasnik je.“ Ali se mi nasmejismo i rekosmo: „Duše vetar.“

Tada čusmo tutnjavu kroz muklu noć. Nama sanjivima učini se da u daljini grmi. Zemlja se tresla, zidovi se ljuljahu i mi se prenusmo iz sna. Samo njih nekoliko viknuše: „Škripe točkovi.“ Ali mi sanjivi progundāsmo: „Sigurno grmi u oblacima.“

Noć bejaše mračna, kad jeknu truba. Ču se uzvik: „Probudite se, ne dangubite!“ Mi stegosmo srce rukama cepteći od straha. Samo njih nekoliko viknuše: „Pogledajte kraljevu zastavu!“ Skočismo na noge i viknusmo: „Onda ne smemo dangubiti!“

Učini mi se da treba da te molim – ali se ne usudih – za ružični venac o tvome vratu. Sačekah do jutra da odeš i da nađem nekoliko mrvica na tvojoj postelji. I kao prosjak tražih u polutami jedan do dva rasturena lista.

Al' gle! Šta nađoh? Kakvo mi znamenje ostavi tvoja ljubav? Nije ni cvet, ni tamjan, ni sud sa mirisnim uljem. Tvoj je silni ognjeni mač, težak kao grom. Mlada jutarnja svetlost ulazi kroz prozor i razliva se preko postelje. Jutarnje ptice cvrkuću i pitaju: „Ženo, šta to nađe?“ Ne, nije ni cvet, ni tamjan, ni sud sa mirisnim uljem – tvoj je strašni mač.

Sedim i čudim se, šta znači tvoj poklon? Stidim se da ga nosim, slaba sam; ranjava me kada ga pritisnem na svoja nedra. Ali ću u srcu poneti čast bremena bola ovoga tvoga poklona.

Od sada u meni više neće biti straha svetskoga, i ti ćeš izaći kao pobedilac u svima mojim borbama. Ostavio si mi za druga smrt, i ja ću ga krunisati svojim životom. Tvoj je mač sa mnom, da raskinem okove svoje, i straha svetskoga neće više biti u meni.

Ostavicu se od sada, Gospode moga srca, taštoga ukrasa, neću nikada više čekati ni plakati po uglovima, niti se pokrivati stidom i blagošću. Ostavio si mi kao ukras mač svoj – neću se više ukrašavati ukrasom lutaka.

Lepa je tvoja grivna pokrivena zvezdama i ukrašena vešto dragim kamenjem od hiljadu boja. Ali je za mene lepši tvoj mač sa svojim prstenjem od munja kao rašireno krilo ptice boga Višnu, obojen crvenom svetlošću gneva zalazećeg sunca.

Trese se kao poslednje grčenje života u ekstazi bola kada zamahne smrt, plamti kao čisti plamen bića, koji zemaljski duh proždire ognjem.

Lepa je tvoja grivna ukrašena zvezdama, ali je tvoj mač, o Gospode groma, skovan vanrednom lepotom, strašan za misao i gledanje.

Ne molih te ni za šta, niti pomenuh ime svoje pored tebe. Kada si uzimao zbogom, stajah ćuteći. Stajah kraj kladenca u hladu drveta; žene su se vraćale domu sa svojim mrkim krčazima od zemlje punim do vrha. One mi doviknuše glasno: „Hodi s nama, podne se primiće“, ali ja oklevah leno izgubljena u snovima svojim.

Nisam čula tvoj hod kada dođe. Pogled ti je bio tužan kada si me pogledao, glas umoran kada tiho reče: „Ah, žedan sam putnik!“ Trgla sam se iz snova i polila ti sklopljene ruke. Nad glavama je šumilo lišće, kukavica je kukala skrivena u hladu, miris cvetne bable dopirao je sa mesta gde zavija drum.

Nema od stida stajala sam kada si me upitao za ime. Šta sam to učinila da me se sećaš? Ali uspomena, da sam ti smela pružiti vode da svoju žeđ utoliš, ostala mi je u srcu i prožima ga slašću.

Jutro izmiče, ptice pevaju pesmu umora, na nimu žubori lišće nada mnom – ja sedim zaneta i mislim.

Umorno je tvoje srce i san ti leži još na očima.

Ne dođe li glas do tebe da je trn divno ucvao? Probudi se, o probudi se! Da vreme ne prođe uzalud!

Na kraju kamenite staze, u zemlji čedne osame, moj prijatelj sedi sam samcit. Nemoj da se razočara. Probudi se, o probudi se!

Šta mari ako nebo trepti i blista u podnevnoj žezi – ako usijani pesak širi svoj ogrtač žeđi!

Ne raduješ li se u dubini svoga srca? Zar neće pri svakom tvom koraku odjeknuti harfa puna slatke muzike bolova?

56

Zato je radost tvoja u meni tako puna. Zato si sišao k meni, o Gospode svih nebesa; gde bi bila tvoja ljubav da mene nema?

Uzeo si me za druga svoga bogatstva. U srcu mom igraš večitu igru svoje radosti; u mom životu volja tvoja uzima na se večiti oblik.

I zato si se, kralju nad kraljevima, obukao lepotom, da bi moje srce zaplenio. I zato se ljubav tvoja gubi u ljubavi onoga koji ljubi: tako te svet gleda u savršenom sjedinjenju dvoga.

O, svetlosti, svetlosti moja, koja celivaš oči i stišavaš srca!

Ah, dragane, svetlost igra u središtu mog života; svetlost dotiče, dragane, strune ljubavi moje; nebo se otvara, vetar duva pomamno, kikut juri zemljom.

Leptiri šire krila u moru svetlosti; kruna svetlosnih vala treperi od ljiljana i jasmína.

Dragane, svetlost preliva zlatom oblake i rasipa drago kamenje.

Sa lista na list, dragane, skakuće veselost i bezmerna radost. Nebeska reka izašla je iz korita, potop radosti se razlio.

Pusti svu radost neka se sruči u moju poslednju pesmu – radost što čini da se zemlja presipa u bujnoj travi, radost što spaja život i smrt kao blizance, radost što igra širom cele zemlje i meša se s burom, tresući smehom sav život, radost što mirno počiva u suzama na crvenom lotosu bola, radost koja sve što ima baca u prašinu i ništa ne zna.

Znam, ničega tu nema osim ljubavi tvoje, ljubavniče moga srca – zlatna svetlost što jedri nebom, blagi povetarac što ostavlja svežinu svoju na mome čelu.

Jutarnji zrak preplavljuje mi oko – to je poruka tvoja mome srcu. Lice svoje naginješ, tvoje oči gledaju moje, dok se srce moje dotiče tvojih stopala.

Na morskoj obali beskrajnih svetova susreću se deca. Beskrajno nebo lebdi nepomično nad njihovim glavama, nespokojna voda je plahovita. Na obali morskoj beskrajnih svetova susreću se deca kličući u igri.

Grade sebi kućice od peska i igraju se praznim školjkama. Od uvelog lišća pletu čamce i smejući se puštaju ih da plove beskrajnom dubinom. Deca se igraju na morskoj obali svetova.

Ne znaju da plivaju, ne umeju da bacaju mreže. I dok deca skupljaju šljunak i rasipaju ga, gnjurci traže biser, trgovci plove lađama. Deca ne traže skrivena blaga, niti znaju kako se bacaju mreže.

More se peni u kikutu, jedva treperi osmejak obale. Smrtonosni talasi pevaju deci besmislene pesme, kao majka kad ljulja dete u ljuljašci. More se igra s decom, jedva treperi osmejak obale.

Na morskoj obali beskrajnih svetova susreću se deca. Bura besni u bespuću neba, i lađe tonu u more bez traga, izvan je smrt, i deca se igraju. Na morskoj obali beskrajnih svetova veliko je dečije igralište.

61

San što počiva na detinjim očima – ko zna otkuda dolazi? Govore da obitava u zavičaju vila, gde u šumskom hladu, koji slabo osvetljavaju svici, vise dva nežna čarobna pupoljka. Otud on ide da celiva detinje oči.

Osmeh što u snu preleće preko detinjih usana – ko zna gde je rođen? Govore da je jedne jeseni bleđi zrak mladoga meseca pogodio rub nekoga oblaka dok je nestajao – tu, u snu jednog rosnog jutra rođen je osmeh koji preleće preko snenih detinjih usana.

Slatka svežina što nežno obavija detinje udove – ko zna gde se tako dugo skrivala? Da, još dok je majka bila nevesta, prožela je u nemoj nežnoj tajni ljubavi srce njeno – slatka svežina što nežno obavija detinje udove.

Donesem li ti šarene igračke, čedo moje, onda tek razumem zašto postoji igra boja i oblaka i voda, zašto je cveće tako šareno – donesem li ti šarene igračke, čedo moje.

Zapevam li ti da bi zaigralo, onda znam zaista zašto je muzike u lišću, zašto hor talasa prodire do srca zemlje koja pažljivo sluša – zapevam li ti da bi zaigralo.

Prinesem li šećerleme tvojim pohlepnim ručicama, onda znam zašto u cvetnoj čašici ima meda, zašto se plodovi tajno ispunjuju slatkim sokovima – prinesem li šećerleme tvojim pohlepnim ručicama.

Poljubim li lice tvoje, ljubimče moje, da bi se nasmešilo, onda potpuno razumem radost koja se sliva s neba u jutarnji zrak i ushićenje što obuzima moje telo kada ga letnji povetarac zaduhne – poljubim li lice tvoje da bi se nasmešilo.

Odveo si me prijateljima koje ne poznavah. Smestio si me u kuću koja nije moja. Što je daleko bilo, primakao si mi, i učinio si me braćom stranome.

Srce mi se ispuni nemirom kad moram da ostavim prisno skrovište, zaboravljam da staro obitava uvek u novome, i da se ti u njemu nahodiš.

Rođenjem i smrću u ovom ili u kom drugom svetu, kuda me god vodiš, ti si isti, sadrug beskrajnoga života, koji uvek moje srce vezuješ za neobično vezama radosti.

Za onoga, koji tebe poznaje, nema ničega stranog, nijedna vrata nisu njemu zatvorena. O, usliši mi molitvu, da ne izgubim nikada blagodet tvoju, da mogu shvatiti jedno u igri mnogih.

Na oseku usamljene reke, u bujnoj travi, rekoh joj: „Devojko, kuda ćeš sa žiškom što zaogrćeš ogrtačem svojim? Dom je moj mračan i usamljen – uzajmi mi svoj žižak!“ Ona podiže za trenutak svoje tamno oko i pogleda me kroz sumrak u lice: „Došla sam na reku“, reče mi, „da metnem svoj žižak na vodu, kada zađe dan.“ Stajao sam sam u bujnoj travi i motrio na stidljivu svetlost njenoga žiška kako se bez koristi razliva rekom.

U nemilu duboke noći rekoh joj: „Devojko, sve su svetiljke upaljene – kuda ćeš sa žiškom svojim? Moj je dom mračan i usamljen – uzajmi mi svoj žižak!“ Ona upravi svoje tamne oči u mene i oklevaše. Potom reče: „Dođoh, da posvetim žižak svoj nebu.“ Stajao sam i motrio na njenu svetlost kako bez koristi gori u vetar.

U ponoćnoj tmmini bez meseca rekoh joj: „Devojko, zašto pritiskuješ žižak na nedra svoja? Moj je dom mračan i usamljen – uzajmi mi svoju svetlost!“ Ona zastade za trenutak, zamisli se, i gledajući me kroz mrak reče mi: „Donela sam svoju svetlost da je pridružim svečanoj povorci drugih svetlila.“ Stajao sam i motrio na maleni žižak, izgubljen bez koristi među svetlilima.

65

Bože, kakav to božanski napitak očekuješ iz kondira moga života što se presipa?

Pesniče, je li blaženstvo tvoje da gledaš tvorevinu svoju kroz moje oči, i da na vratnicama mojih ušiju čuteći slušaš svoju sopstvenu večnu harmoniju?

Svet je tvoj protkao dušu moju rečima, tvoja ih je radost ispunila muzikom. Sam mi se daješ u ljubavi, i tako onda osećaš, potpuno, svoju sopstvenu slast u meni.

Ona, koja odvajkada obitava u dubini moga bića, u treperenju i bli-
stanju sumraka; ona, koja se nije nikada otkrivala u zoru – biće moj
poslednji dar tebi, Bože moj, potpuno obavijena mojom poslednjom
pesmom.

Reči su je prosile, ali je nisu mogle zadobiti; nagovaranje je uzalud
pružalo k njoj svoje čežnjive ruke.

Lutao sam od zemlje do zemlje čuvajući je u dubini svoga srca; a
oko nje se dizaše i spuštaše plima i oseka mog života.

Mišljenjem i delanjem mojim, svim mojim snovima, vladaše samo
ona, pa ipak je živela sama i odvojena.

Mnogi je zakucao na moja vrata i zatražio je, i otišao u očajanju.

Još niko na svetu nije video njeno lice; čeka u osami da je ti poznaš.

Ti si i nebo i gnezdo u isti mah.

Ti, lepi, tvoja je ljubav tamo u gnezdu, ona obavija dušu bojama, zvucima i mirisom.

Evo gde jutro dolazi sa zlatnom kotaricom, noseći u desnici venac lepote da uvenča zemlju.

A eno, gde ide veče preko osamnih livada, koje su stada napustila, neutruvenim stazama, noseći sveži dah spokojstva u zlatnoj mešini sa zapadnog okeana mira.

Ali tamo, gde se širi beskrajno nebo, kome se duša u letu podiže, tamo caruje čisti beli sjaj. Tamo nema ni dana ni noći, ni oblika ni boja, tamo nema nijedne, nijedne reči.

Zrak tvoga sunca silazi na ovu moju zemlju, raširenih ruku provodi na vratima mojim mili dugi dan, i vraća ti na noge oblake sazdane od mojih suza, uzdisaja i pesama.

Sa nežnim zadovoljstvom obavijaš svoja zvezdana nedra prevesom od oblaka, daješ mu bezbrojne oblike i nabore, i premazuješ ga bojama koje se sveudilj menjaju.

On je tako taman i lak i nežan i crn od suza, stoga što ga ti voliš, o ti, vedri, neporočni! Zato se on i usuđuje da svojom senkom, punom patnje, pokrije tvoju belu nebesnu svetlost.

69

Ista bujica života, što teče dan i noć mojim žilama, teče i svetom i igra u ritmu.

Isti je taj život, što ispunjen radošću probija kroz zemljin prah u nebrojene travke i izbija u šumnim talasima lišća i cveća.

Isti je taj život, što se ljulja plimom i osekom u okeanskoj kolevci smrti i rođenja.

Osećam preobražene udove svoje dodirom ovog sveopšteg života. Ohol sam, jer veliki otkucaj života vekova igra u ovom času u mojoj krvi.

Prevazilazi li snagu tvoju da se raduješ radošću koja je u ovome ritmu? Uhvaćen, nestao, izgubljen u vrtlogu ove radosti pune strepnje?

Sve stvari jure besomučno dalje, ne zastaju, ne osvrću se, nema sile da ih zadrži, jure dalje.

Da ne zaostanu za bujnom nespokojnom muzikom, igrajući dolaze godišnja doba i odlaze. Boje, zvuci i mirisi rasipaju bezbrojne slapove u radost što se preлива, što se rasipa i poklanja i umire svakoga časa.

Da sam morao mnogo da učinim od svoga Ja, obrćući ga na sve strane da bih bacio u tvoj sjaj šarene senke – to je tvoja Maja.

Postavio si prepreku u sopstvenom biću, pa dozivaš svoje razdvojeno Ja mirijadama tonova. Taj rascep tvoj ovaploćen je u meni.

Pesma zvonka, koja prožima sve, preliva se nebom u raznobojnim suzama i osmesima, u strahu i nadi. Talasi se dižu i padaju, snovi se rasplinjuju i stvaraju. U meni je tvoje sopstveno uništenje.

Prepreka koju si podigao, obojena je nebrotjenim prilikama, kičicom dana i noći. Za njom je tvoj presto, protkan čudnim tajanstvenim šarama; odbačene su sve grube prave crte.

Veliki prizor, tvoj i moj, razvio si širom celoga neba. Vazduh drhti od naše svirke; stoleća nestaju dok se ti i ja krijemo i tražimo.

On je taj, najskriveniji, koji moje biće budi tajnim dodirom.

On je taj koji svoju čar meće na ove oči, koji veselo udara u strune mojega srca i menja pesmu radosti i bola.

On je taj koji protkiva veo Maje prolaznim bojama zlata i srebra, plavetnila i zelenila, koji između nabora pokazuje svoja svetla stopala, pri čijem se dodiru potpuno zaboravljam.

Dani dolaze, vekovi prolaze, a on je uvek, koji moje srce pokreće pod mnogim imenom, u mnogome ruhu, u mnogom ushićenju radosti i brige.

73

Za mene oslobođenje nije u odricanju. Osećam zagrljaj slobode u nebrojenim vezama radosti.

Napajaš me svojim svežim vinom, raznovrsnom bojom i mirisom, i puniš ovaj trošni sud do ruba.

Svet moj užiže stotinu svetila na tvome ognju, i stavlja ih pred oltar tvoga hrama.

Ne! nikada ja neću zatvoriti vratnice svojih čula. Blaženstvo gledanja, slušanja i pipanja nosiće tvoje blaženstvo.

Da, sve moje iluzije buknuće u buktinje radosti, i sva će žudnja moja sazreti u plodove ljubavi.

Nije više dan, hlad pokriva zemlju. Vreme je da odem na reku i napunim krčag.

Večernji je vazduh nestrpljiv od mračne muzike voda – doziva me napolje u suton. Pustom stazom ne ide niko; podigao se vetar; koprčice se talasi na reci.

Ne znam hoću li se ikada vratiti doma; ne znam koga će mi slučaj naneti u susret. Tamo kraj broda, u malenom čunu, duše nepoznati u frulu.

75

Darovi tvoji zadovoljavaju sve potrebe nama smrtnima, i vraćaju se tebi neumanjeni.

Reka vrši svoj dnevni posao i žuri kroz polja i zaseoke; ali se neobuzdana njena matica uvija oko tvojih nogu da ih izmije.

Cvet zasićuje vazduh mirisom, ali svoju poslednju poštu nudi tebi.

Služba tvoja ne čini svet ubogim.

Rečima pesnika oduzimaju ljudi smisao koji njima godi; ali njihov poslednji smisao tiče se tebe.

Hoću li, o ti koji upravljaš mojim životom, stajati iz dana u dan pred tobom, licem u lice?

Sklopljenih ruku, o ti, koji svetovima upravljaš, stajati pred tobom, licem u lice?

Pod tvojim velikim nebom osamljen i nem, sa smernim srcem, hoću li stajati pred tobom, licem u lice?

U ovom tvom radnom svetu, hučnom od truda i borbe, hoću li stajati pred tobom, licem u lice?

I kada delo moje bude okončano na ovom svetu, o kralju nad kraljevima, hoću li tada stajati sam i nem pred tobom, licem u lice?

Znam te kao svoga Boga pa stojim sa strane – ne znam te kao svojinu svoju, te se ne približujem. Poznajem te kao svoga oca i naginjem se tvojim nogama – ne mašam se tvoje ruke kao ruke prijatelja.

Nisam tamo, gde dolaziš da bi me poznao i meni se predao, da bih te tamo pritisnuo na srce i izabrao za druga.

Brat si među braćom mojom, ali se ja ne osvrćem na njih i ne delim zaslugu svoju s njima, da bih sve s tobom podelio.

Ni u radosti ni u žalosti nisam na strani ljudi, tako sam kod tebe. Strepim da napustim svoj život, te se tako ne gnjuram u veliko more života.

Kada je novi svet sazdan i zvezde su zasijale prvobitnim sjajem, skupiše se bogovi na nebu i zapevaše: „O, sliko savršenstva! nepomućena radosti!“

Ali iznenada jedan viknu: „Izgleda da se lanac svetlosti prekinuo i da se jedna zvezda izgubila.“

Na zlatnoj harfi prepuče struna i pesma umuče, a oni uzviknuše užasnuti: „Izgubljena zvezda bila je najbolja, bila je slava svih nebesa.“

Od toga dana neprestano je traže, i vapaj ide od usta do usta da je svet izgubio svoju jedinu radost.

Samo u dubokom nemilu noći osmehnu se zvezde i šapuću između sebe: „Uzalud traže! Potpuno savršenstvo vlada svud.“

Ako mi nije palo u deo da te sretnem u ovom životu, onda učini da uvek osetim da sam promašio tvoj pogled – učini da ne zaboravim nikada, učini da nosim žaoku brige u snu kao i u budnim satima.

Kada se dani moji izgube u pijačnoj gužvi ovoga sveta, i ruke se moje napune dnevnom dobiti, učini da osetim uvek da nisam ništa dobio – učini da nikada ne zaboravim, učini da nosim žaoku brige u snu kao i u budnim satima.

Kada kraj drumca stenjem umoran, kada postelju svoju spremam dole u prašini, učini da uvek osetim da me čeka još dugi put – učini da nikada ne zaboravim, učini da nosim žaoku brige u snu kao i u budnim satima.

Kada se ukrase moje sobe svečano, kada zasviraju svirale i kikut se zaori, učini da uvek osetim da nisam pozvao tebe u dom svoj – učini da nikada ne zaboravim, učini da nosim žaoku brige u snu kao i u budnim satima.

Ja sam kao komad jesenjeg oblaka što beskorisno luta nebom. O, sunce moje, večito čisto! Tvoj zrak nije ispio moju paru da bi me pripojio tvojoj svetlosti, tako brojim mesece i godine odvojen od tebe.

Ako je to tvoja želja i tvoja igra, onda uzmi moju prolaznu taštinu, premaži je bojama, pozlati je zlatom, razgoni je vetrovima i daj joj oblike raznih čuda.

Ali ako je opet tvoja želja da ovu igru završim obnoć, onda ću se istopiti i otići u mrak, ili u osmehu beloga jutra iščeznuti u svežini čiste vedrine.

81

Mnogih zaludnih dana žalio sam za izgubljenim vremenom. Ali ono nije nikada bilo izgubljeno. Gospode! Svaki trenutak moga života uzimao si ti u ruke.

Sakriven u srcu stvari, hraniš i razvijaš seme u klicu, pupoljak u cvet, zreo cvet u plod.

Umoran spavah na odru lenjosti verujući da je moj posao svršen. U zoru, kada se probudih, zatekoh vrt svoj pun cvetnih čuda.

Beskrajno je vreme u rukama tvojim, Gospode! Niko ne broji časove tvoje.

Dani i noći prolaze, vekovi cvetaju i venu kao cveće. Ti znaš da čekaš.

Stoleća hrle jedno za drugim da maleni divlji cvetak usavrše.

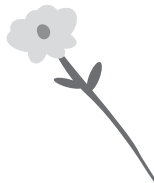
Ali mi nemamo vremena da gubimo, zato moramo da grabimo svoju sreću. Puki smo siromasi da bismo dockan stigli.

I tako je, da, vreme prolazi, dok ga svakome dajemo ko navaljuje, a tebi ostaje oltar prazan do kraja.

Na izmaku dana požurim, bojeći se da su ti vrata zatvorena; ali vidim da tamo ima još vremena.

Majko, briga će moja nanizati tebi od suza svojih bisernu ogrlicu.
Zvezde su isplele grivne od svetlosti da njima ukrase stopala tvoja;
ali o vratu ti visi moja ogrlica.

Od tebe je bogatstvo i slava; tvoje je da daješ i uskraćuješ. Ali bol
je potpuno moj; kada ti ga prinosim na žrtvu, nagrađuješ me svojom
milošću.

84

Bol rastanka ono je što se širi svetom, što rađa nebrojene oblike na beskrajnom nebu.

Bol rastanka ono je što nemo noću ukočeno gleda od zvezde do zvezde, i postaje pesma u žuboru lišća sumornog kišnoga jula.

Bol rastanka ono je što se preлива, što se udubljuje u ljubav i žudnju, u patnju i radost ljudskoga doma, što se uvek topi i teče pesmom kroz moje pesničko srce.

Kada su iz dvora učiteljevog prvi put izišli ratnici, gde sakriše svoju moć? Gde ostaviše opremu i oružje?

Pogled im beše slab i nemoćan, strele padahu kao grad na njih kada ostaviše dvor svoga učitelja.

Kada su se ratnici vraćali u dvor svoga učitelja, gde sakriše svoju moć?

Oturili su mač od sebe, luk i strelu; na njihovom čelu počivao je mir; ostavili su za sobom plodove svoga života onoga dana kada su se vraćali u dvor svoga učitelja.

Smrti, sluga je tvoj na mojim vratima. Prokrstario je nepoznato more i doneo poruku tvoju u moj dom.

Noć je tamna, moje srce strepi, ipak ću uzeti žižak da mu otvorim vrata i da mu kažem: dobro mi došao! Tvoj je glasnik što pred mojim vratima čeka.

Slaviću ga skrštenih ruku, slaviću ga suzama. Slaviću ga i položiti mu pred noge blago svojega srca.

Kada isporuči nalog, otići će i ostaviće na mome jutru tamnu senku; u mom napuštenom domu ostaće samo moje izgubljeno Ja, moj poslednji poklon za te.

U očajnom očekivanju lutam po kući i tražim ga u svima kutovima, ali ga ne nalazim.

Kuća je moja mala i što se u njoj jednom izgubi više se ne može naći. Ali dom je tvoj beskrajno veliki, Gospode, te tražeći njega, dođoh na tvoja vrata.

Stojim pod zlatnim krovom tvoga večernjeg neba i u očaju podižem oči ka tvome licu.

Došao sam na ivicu večnosti u kojoj se ništa ne gubi – ni nada ni sreća ni slika lica gledanog kroz suze.

O, zagnjuri moj prazan život u ovaj okean, potopi ga u njegovo najdublje obilje. Daj da još jednom osetim u prostranoj vasioni slatko izgubljeno milovanje.

Božanstvo razorenog hrama! Raskidane strune ne pevaju više tvoju slavu. Večernja zvona ne oglašuju više čas tvoje službe. Vazduh je nem i miran oko tebe.

U tvoj razoreni stan dolaze mirisni proletnji vetrovi. Donose poruku cveća – cveća koje više ne posvećuju tvojoj službi.

Negdašnji tvoj sveštenik čezne još uvek na putu za uskraćenom žrtvom. Uveče, kada se vatra i senka pomešaju s tamom prašine, vraća se umoran porušenom hramu noseći u srcu glad.

Mnogi ti praznik dolazi ćutke, o Bože porušenog hrama. Mnoga noć obožavanja prolazi, i kandila ostaju neupaljena.

Mnoge nove likove sagradile su vešto majstorske ruke, i odnesene su na svetu reku zaborava kada im je došlo vreme.

Samo božanstvo porušenog hrama ostaje uvek neslavljeno, besmrtno prezreno.

Nijedne glasne, hučne reči više od mene – takva je volja moga učitelja. Od sada ću govoriti samo šapatom. Govor moga srca prenosi se u žuborenje pesme.

Ljudi žure na kraljev trg. Prodavci i kupci tamo su. Ali ja dobih u nevreme otpust, usred bela dana, u metežu posla.

Pusti onda cveće da cveta u vrtu, iako mu nije vreme, pusti pčelu da počne svoje lenjo podnevno zujanje.

Mnoge sam sate proveo u borbi dobra i zla, ali je volja moga druga u taštım danima da moje srce pozove k sebi; a ja ne znam na što ovaj poziv iznenada, za koju beskorisnu svrhu.

Onoga dana kada će smrt zakucati na tvoja vrata, šta ćeš joj ponuditi?

Staviću pred gošću svoju puni sud svoga života – neću je pustiti praznih ruku:

Sav sladak sok svoje jeseni, svojih letnjih noći, celu žetvu i pazar svog trudnog života izneću pred nju na kraju svojih dana, kada smrt zakuca na moja vrata.

91

O, ti, poslednje ispunjenje života, smrti, moja smrti, dođi, šani mi na uvo!

Iz dana u dan čekah te, tebe radi podneh radosti i bolove života.

Sve što jesam, sve što imam, i nada i ljubav moja, teklo je uvek k tebi u dubokoj tajni. Još samo poslednji pogled tvojih očiju i moj će život pripasti zauvek tebi.

Uzbrano je sve cveće i venac je gotov za mladoženju. Posle svadbe nevesta napustiće svoj dom da sretne svoga gospodara samog u osami noćnoj.

Znam, doći će dan kada će moj pogled izgubiti ovaj svet, i ćutke se život rastati od mene, poslednja se zavesa spustiti preko mojih očiju.

Zvezde će i dalje biti noću budne, jutro će ustajati kao nekada; časovi se podizati kao vali koje vitlaju radosti i bolovi.

Pomislili li na svršetak svojih časova, lanci im se kidaju, i ja onda vidim pri svetlosti smrti svet sa njegovim nemarnim blagom. Prekrasan je i najskromniji kut u njemu, prekrasan život najmanje cenjen.

Blaga koja sam uzalud želeo i blaga koja sam postigao – neka odu! Neka budu moja samo blaga koja sam uvek prezirao i na koja se nisam hteo nikada osvrnuti.

Dobio sam svoj otpust, zato mi kažite zbogom, braćo moja. Klanjam se svima i rastajem se.

Evo me gde vraćam ključeve od kapije – i gde se odričem svih prava na kuću. Molim vas još za poslednju dobru reč.

Bili smo dugo susedi, i ja sam primio od vas više nego što sam vam mogao dati. Nastaje dan, ugasio se žižak koji mi je osvetljavao tamni kut. Poziv je došao, gotov sam da pođem.

Sada, pri rastanku, poželite mi dobru sreću, prijatelji moji! Nebo se rumeni u jutarnjem zraku, preda mnom leži lepo put.

Ne pitajte me šta ću poneti. Odlazim praznih ruku i sa srcem punim očekivanja.

Oblačim svoje svadbeno ruho, ne tamnu mantiju hadžija. I ako mi zagrozi na putu opasnost, ne bojim se.

Kada me put dovede cilju, pojavice se Večernjača i setni zvuci pesme sutona odjeknuće sa vratnica kraljevih.

Nisam znao trenutak kada sam jednom prekoračio prag svoga života.

Kakva je bila sila što me je razvila u ovu ogromnu tajnu, kao što se razvija u ponoći šumski cvet.

Kada mi je svetlost u zoru otvorila oči, osetio sam u magnovenju da nisam stranac na Zemlji, i da me je nepoznato, bez imena i oblika, uzelo u naručje svoje u obliku matere moje.

Tako će i smrt, ta ista nepoznata, izgledati meni kao uvek poznata. I zato što ovaj život volim, znam da ću voleti i smrt isto tako.

Dete se zaplače kada ga mati odvoji od desne dojke, da odmah za tim nađe utehu na levoj.

Kad budem odlazio odavde, neka ovo bude moja poslednja reč, da je nenadmašno što sam video.

Okusio sam skriveni med lotosovog cveta što se širi na okeanu svetlosti – tako sam bio blagosloven – neka to bude moja reč rastanka.

Na igralištu beskrajnih oblika igrao sam se, tamo sam ugledao njega koji je bez oblika.

Telo moje i udovi moji zadrhtaše pri dodiru onoga koji se ne može opipati. Ah! ako kraj mora doći, neka dođe! – to neka je moja reč rastanka.

Dok sam se s tobom igrao, ne zapitah te nikada: ko si? Nisam poznao strepnju ni strah; život mi je bio buran.

Budio si me u zoru kao drug i vodio si me u trku od proplanka do proplanka.

Tih dana nisam mislio o značenju pesme koju si mi pevao. Samo je moj glas prihvatao melodiju; srce je moje igralo u kadencama njenim.

Prošlo je vreme igri; šta znači ovo providenje koje mi iznenada dođe?

Svet, sa svima nemim zvezdama svojim, stoji sa strahopoštovanjem, s pogledom uprtim dole, u stopala tvoja.

Pokriću te trofejima, vencima svoga poraza. Ne mogu da umaknem od tebe nepobeđen.

Naslućujem slom svoga ponosa; u hiljadu bolova raskinuće mi život svoje lance; moje tašto srce, kao šuplja trska, isplakaće se u muzici, i kamen će se u suzama istopiti.

Znam izvesno da sto lotosovih listova neće ostati zanavek zatvoreni, da će mu se tajni sud nektara otvoriti.

Sa plavoga neba bdi nada mnogom oko koje će me ćutke pozvati. Neće mi se ništa ostaviti, ništa, ma šta bilo; kraj tvojih nogu primiću potpunu smrt.

Pustim li krmilo, onda znam da je došlo vreme da ga uzmeš. Šta ima da se učini, neka se učini odmah. Uzaludan je sav trud.

Digni ruke i pomiri se sa gubitkom, srce moje; shvati kao sreću da mirno ostaneš tamo gde te stave.

I najmanji vetrić gasi mi kandila, i dok se trudim da ih ponovo upalim, stalno zaboravljam na sve ostalo.

Ali ću ovoga puta biti mudar, sačekaću u mraku, prostreću asuru na zemlju, pa kada ti se sviđi, o Gospode! dođi nečujno i zauzmi svoje mesto.

100

Gnjuram se u dubinu mora oblika u nadi da ću naći tamo savršeni biser bez oblika.

Ne jedrim više na svome trošnom čunu od luke do luke. Minulo je vreme kada sam uživao da me talasi bacaju. Sada čeznem da umrem u besmrtnome.

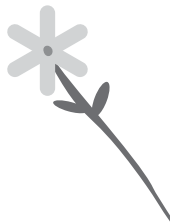
U tremu, kraj nedokučne bezdani, odakle izvire svirka bezvučnih struna, uzeću harfu svoga života.

Harfo moja! Udesiću te prema zvuku večnosti; i kada budeš odječala poslednji zvuk, položiću te ćutke pred noge onoga što večito ćuti.

Celoga života tražile su te pesme moje. Vodile su me od vrata do vrata, pipao sam njima oko sebe i tražio i doticao svoj svet.

Što naučih, naučih preko pesama svojih; one mi pokazaše tajne staze, ukazaše mi mnogu zvezdu na horizontu mog srca.

Dan po dan vodile su me one u tajanstvenu zemlju radosti i bola; a sada, do koje su me dvorske kapije dovele one, u več, na koncu moga putovanja?

Hvalio sam se među ljudima da te poznajem. Vide tvoj lik u svima mojim delima. Dolaze i pitaju me: „Gde je?“ Ne znam šta da im odgovorim. Kažem im: „Ne mogu vam reći.“ Oni me kore i odlaze s podsmehom. Ti ostaješ smešeći se.

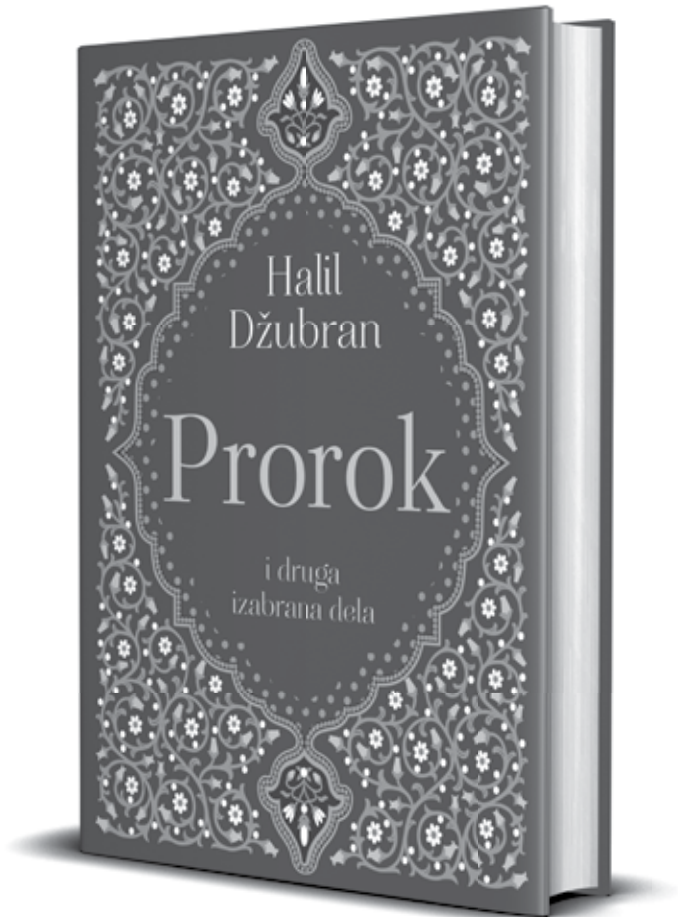
Sve što sam znao o tebi, stavio sam u trajne pesme. Tajna je izbila iz moga srca. Oni dolaze i pitaju me: „Kaži nam smisao?“ Ne znam šta da im odgovorim. Kažem im: „Ko će im poznavati smisao!“ Oni se smeju i odlaze s podsmehom. Ti ostaješ smešeći se.

U posljednjem pozdravu tebi, Bože moj, neka se sva moja čula rašire i potresu svet kraj tvojih nogu.

Kao julski oblak što duboko spušta breme neizručenoga pljuska, neka se i duh moj nagne ka tvome pragu – u posljednjem pozdravu tebi.

Kao jato ptica selica, koje nestrpljivo dan i noć lete natrag u planinu ka gnezdima što su ostavile, neka i život moj, o Bože! krene sav u svoj večni stan – u posljednjem pozdravu tebi.

www.vulkani.rs

Halil Džubran

PROROK

Prefinjenim i zavodljivim stilom, kroz sopstvenu mudrost sazrevanja i harmoniju stvaranja, kroz stihove koji prodiru u samo srce ljudske duše, čuveni pesnik, filozof i mistik Halil Džubran nudi nam predivno svedočanstvo svega onoga što čini smisao života: sreće, bola, duhovnih vrednosti, ljubavi, prijateljstva.

U ovom sjajno opremljenom izdanju nalaze se sledeća dela Halila Džubrana:

- „Prorok“
- „Prorokov vrt“
- „Lutalica“
- „Bogovi zemlje“
- „Isus, sin čovečji“
- „Bezumnik“
- „Pesak i pena“

Rabindranat Tagore
GRADINAR / PEVAČEVE ŽRTVE
2022.

I izdanje

Za izdavača
Miroslav Josipović
Nenad Atanasković
Saša Petković

Izvršni urednik
Tamara Petković

Urednik
Svetlana Babović

Lektura i korektura
Vulkan izdavaštvo

Dizajn korica / Prelom
Milica Radojević / Sanja Tasić

Štampa
Vulkan štamparija
Vojvode Stepe 643a, Beograd

Izdavač
Vulkan izdavaštvo d.o.o.
Gospodara Vučića 245, Beograd
office@vulkani.rs
www.vulkani.rs

Tiraž: 1.000 primeraka

**CIP – KATALOGIZACIJA U PUBLIKACIJI
dostupna je u Narodnoj biblioteci Srbije, Beograd**

COBISS.SR-ID 83018249